

HAARLEMMERMEER

GEMEENTE VOL KANSEN

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022-2026

Een gemeente vol kansen

GroenLinks heeft grote ambities voor Haarlemmermeer. Wij willen dat er in onze gemeente voor iedereen een plek is om te wonen, te werken, op te groeien en volop te leven. Wij willen gezonde lucht, eerlijk delen, een duurzame toekomst en kansen voor iedereen. We gaan in Haarlemmermeer hard aan de slag met het klimaat en de klimaatadaptatie en het oplossen van de woningnood. We zetten in op werk voor wie dat wil en kan en zorgen daarmee voor voldoende mensen in de zorg, het onderwijs en de bouw. We werken aan een betrouwbare overheid, die opkomt voor de belangen van de inwoners. Een gemeente die zorgt voor wie dat nodig heeft en werkt vanuit vertrouwen. Samen met onze inwoners, organisaties en bedrijven bouwen we aan een gezonde, eerlijke gemeente, van en voor iedere Haarlemmermeerder.

Sinds 2019 vormt Haarlemmermeer, samen met de voormalige gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, de nieuwe gemeente Haarlemmermeer. Een trotse en ambitieuze gemeente, waar ruim 158.000 inwoners wonen, werken, naar school gaan, sporten en recreëren. Een gemeente met veel bedrijvigheid, in- en uitgaand verkeer en grote woningbouwplannen. Een gemeente die bovendien de thuisbasis is van de nationale luchthaven, met alle effecten van dien.

De oude gemeente Haarlemmermeer is ontstaan door van water land te maken. Water dat in die tijd een grote bedreiging vormde voor de inwoners van de steden en gebieden rond het toenmalige meer. Door regie te nemen, te pionieren, hard te werken en innovatieve technologie te gebruiken is het destijds gelukt om het dreigende Haarlemmermeer om te zetten in vruchtbaar akkerland. Zo werd de dreiging omgezet in een polder vol kansen.

De gemeenteraadsverkiezingen van 2022 vinden plaats in een tijd van (opnieuw) grote onzekerheid. Een tijd van grote dreigingen en uitdagingen. We leven in een tijd waarin er, naast de coronapandemie, veel aan de hand is. In de hele wereld, maar ook in onze eigen gemeente.

- Duidelijk is dat we binnen nu en 10 jaar stevig moeten handelen om de gevolgen van de **klimaatcrisis** enigszins binnen de perken te houden. We moeten ons tegelijkertijd voorbereiden op de gevolgen van de klimaatverandering die niet meer te stoppen is.
- Ook in Haarlemmermeer heerst **onacceptabele woningnood**, met desastreuze gevolgen voor veel van onze (jonge) inwoners.
- Het toeslagenschandaal en de afhandeling van de aardbevingsschade in Groningen hebben het vertrouwen van burgers in de overheid ernstig geschaad. Ook in onze gemeente moeten we werken aan **herstel van vertrouwen**.
- De coronapandemie heeft de inwoners en bedrijven in onze gemeente **economisch hard getroffen**. Veel mensen verloren hun baan en inkomen. Steeds duidelijker wordt **hoe afhankelijk**, en daarmee **hoe kwetsbaar**, onze **arbeidsmarkt en onze lokale economie** zijn van de **luchtvaart en het toerisme**.
- In de zorg, het onderwijs, en de bouw en voor de energietransitie zijn de komende jaren **veel extra arbeidskrachten** nodig. Zonder extra werknemers komt onze **publieke sector in grote problemen**. De personeelstekorten vormen een groot

maatschappelijk probleem, dat nog erger wordt door de woningnood: wie hier wil komen werken, kan hier zelden een betaalbare woning vinden.

- De zorg kent nog veel andere grote problemen, zoals **onacceptabele wachtlijsten in de (jeugd)GGZ**. Zorgmedewerkers én inwoners hebben te maken met **veel bureaucratie**.
- **De kansenongelijkheid neemt toe**: het aantal mensen dat in armoede leeft loopt op. In Haarlemmermeer groeit 1 op de 10 kinderen op in een gezin met geldzorgen. Arme mensen gaan gemiddeld 7 jaar eerder dood; het **verschil in gezonde levensjaren** tussen arme en rijke mensen is opgelopen tot 15 jaar.
- **'Meedoen aan de samenleving'** is voor mensen met een beperking en/of een kleine portemonnee **steeds lastiger**.
- GroenLinks is fel tegen de **grote bezuinigingen** die het vorige college doorvoerde op het hele maatschappelijke middenveld: **sport, preventie, ondersteuning van bijzondere doelgroepen en mantelzorgondersteuning**. Het is een politieke keuze om de **kansenongelijkheid** in Haarlemmermeer te vergroten en **onze voorzieningen te verschraken**, met grote gevolgen, voor iedereen, en helemaal voor inwoners van de kleine kernen. Meedoen aan sport of cultuur is zo bijna onbetaalbaar geworden.

GroenLinks Haarlemmermeer maakt zich zorgen over al deze grote maatschappelijke opgaven. Tegelijkertijd zijn we ook optimistisch, we zien ook nieuwe mogelijkheden. Want juist nu zijn er ook kansen om onze samenleving duurzaam te hervormen. Om te kijken naar meer dan alleen economische belangen. Om in te zetten op welvaart voor iedereen, op eerlijk delen, solidariteit, groen, gezond en duurzaam. Om weer te gaan zorgen voor elkaar en voor de wereld van morgen. Er zijn volop kansen. Voor iedereen. Voor Haarlemmermeer.

Juist nú moeten we in Haarlemmermeer weer groot durven denken en doen. Net als bij de drooglegging in de 19e eeuw. Als dat omdenken érgens kan, dan is dat wel hier: hard werken en pionieren zit immers in ons DNA!

Dat alles vraagt om een gemeentebestuur met inzicht, visie, lef en doorzettingsvermogen. Een bestuur dat goed kan samenwerken met uiteenlopende partijen. Dat eerlijk kijkt naar wat goed gaat en wat beter moet. Een gemeentebestuur dat inziet dat er vaak meer regie nodig is dan nu wordt genomen, en dat niet alles 'aan de markt' wil overlaten. Een bestuur met een open, empathische en lerende houding, dat de grote maatschappelijke opgaven van deze tijd in samenhang bekijkt, en vervolgens durft op te lossen.

GroenLinks Haarlemmermeer staat voor een eerlijke, groene en zorgzame gemeente. Waarin iedereen gelijkwaardig is, en ook zo wordt behandeld. Een gemeente waarin hoop en vertrouwen het winnen van angst en wantrouwen. Waarin vernieuwing wint van de status quo en eerlijk delen het uitgangspunt is. Een Haarlemmermeer gericht op een gezonde, duurzame toekomst. Een Haarlemmermeer - met kansen voor iedereen.

DE 10 VAN GROENLINKS

De 10 belangrijkste punten in dit programma:

- 1. De gemeente is van en voor ons allemaal.** GroenLinks is een partij met vertrouwen in mensen en in de samenleving. We zorgen ervoor dat ons gemeentebestuur betrouwbaar, transparant en dienstbaar is. De gemeente komt op voor de belangen van de inwoners van Haarlemmermeer. De menselijke maat staat bij ons altijd voorop: we maken de samenleving sámen. Wij zien en ervaren dagelijks dat er mensen, organisaties en bedrijven zijn die willen meehelpen onze maatschappij op een duurzame, toekomstbestendige manier vorm te geven. Wij willen dat inwoners tijdig kunnen meepraten over beslissingen in hun woonomgeving en daadwerkelijk invloed hebben: geen goedkeuring achteraf, maar inspraak vanaf het prille begin. Wij ondersteunen initiatieven van burgers, professionals en organisaties die de gemeente eerlijker, mooier en schoner kunnen maken. Ook leggen we hier als gemeente transparant verantwoording over af, met onder meer een Haarlemmermeerse welvaartsmonitor.
- 2. Wonen is een recht.** (Ook) Haarlemmermeer kent grote woningnood. Een enorm maatschappelijk probleem met onacceptabele gevolgen voor vele inwoners. GroenLinks wil dat de gemeente veel meer doet om de problemen op te lossen. Bijvoorbeeld door huizen geen verdienmodel te laten zijn voor beleggers en pandjesbazen. We zetten daarom in op een zelfbewoningsplicht en opkoopbescherming, zodat koophuizen in de eerste plaats beschikbaar blijven voor onze eigen inwoners. Ook zetten we in op voldoende (sociale) huurwoningen, ook voor mensen die vanwege een beperking speciale eisen aan hun woning en/of woonomgeving moeten stellen. Zowel in de grote als kleine kernen is dringend behoefte aan kleinere en vooral betaalbare woningen voor starters en mensen die kleiner willen gaan wonen. Als gemeente moeten we opstaan voor alle initiatieven op dat terrein.
- 3. We pakken de klimaatcrisis aan.** De klimaatcrisis vraagt de volle aandacht, ook in Haarlemmermeer. Er moet een Haarlemmermeers klimaatakkoord komen waarin we met inwoners, organisaties en bedrijven afspraken maken over onze klimaatdoelen. Eerlijkheid, solidariteit, lokaal eigenaarschap en samenwerking zijn de kernwaarden van dit lokale klimaatakkoord. In onze gemeente wekken we zoveel mogelijk hernieuwbare energie op, zetten we in op energiebesparing en werken we aan duurzaamheid. Inwoners krijgen tips over wat zij zelf kunnen doen om energie (en dus geld) te besparen en de gemeente geeft zelf het goede voorbeeld. We zorgen dat ook mensen met een kleine beurs kunnen meedoen. De gemeente zet niet alleen vol in op het voorkomen van klimaatverandering, maar bereidt zich ook terdege voor op de onvermijdelijke gevolgen van de klimaatveranderingen die helaas niet meer zijn tegen te gaan.

- 4. Werk en inkomen voor iedereen.** Wij kiezen voor een inclusieve samenleving: iedereen hoort erbij en iedereen doet mee. Via betaald werk, school, mantelzorg, vrijwilligerswerk, beschut werk of dagbesteding.
- (Ook) Haarlemmermeer kent een groot tekort aan werknemers in de zorg, het onderwijs, de kinderopvang, de bouw en de techniek. Tegelijkertijd zoeken veel mensen uit de luchtvaartsector en het toerisme nieuw werk. De werkgelegenheid en onze lokale economie blijken te afhankelijk van de luchtvaartindustrie en het toerisme, en daarmee erg kwetsbaar. Met het Deltaplan Arbeidsmarkt, dat GroenLinks in dit verkiezingsprogramma presenteert, neemt de gemeente met buurgemeenten, bedrijven, kenniscentra en onderwijsinstellingen het voortouw om nú mensen van werk naar werk te helpen én ook te zorgen voor de werkgelegenheid van de toekomst.
- Als meedoen niet lukt, is het aan de overheid om mensen te helpen, bijvoorbeeld met extra ondersteuning of begeleiding. Ons uitgangspunt is daarbij altijd: minder regels, meer vertrouwen in de keuze van mensen zelf. Armoedebestrijding is het fundament van een goed en geslaagd sociaal beleid. Wij kiezen voor toegankelijke en ruimhartige inkomensondersteuning, zodat niemand zich uitgesloten hoeft te voelen en alle kinderen kunnen meedoen aan sportieve en culturele activiteiten.
- 5. Meer gelijkheid in gezondheid, welzijn en (jeugd)zorg.** De grote verschillen in gezondheid en welzijn van onze burgers zijn voor GroenLinks een maatschappelijk onrecht. De gemeente moet inzetten op verkleining van die verschillen; ieder mens heeft recht op een zo gezond en gelukkig mogelijk leven. Wie zorg nodig heeft krijgt passende ondersteuning om zelfstandig te kunnen blijven wonen en aan de samenleving deel te nemen. Zorg en ondersteuning moeten voor iedereen toegankelijk zijn, ook in financiële zin. Het sociale domein kent grote problemen: van wachtlijsten in de jeugdhulp, personeelstekorten, overbelaste mantelzorgers tot financiële tekorten. De komende jaren vraagt het toekomstbestendig maken van het sociale domein veel tijd en aandacht. Bij dit transformatieproces moeten alle betrokken partijen betrokken worden, dus ook onze inwoners zelf.
- 6. Gelijke kansen in en om het onderwijs.** Een goede start is het beste wat we onze kinderen kunnen geven. Daarbij hoort goed onderwijs. School is een plek waar je kunt leren, jezelf kunt ontwikkelen en waar je je dromen kunt najagen. Goed onderwijs is van groot belang om kinderen de kans te geven hun talenten te benutten. Niet alle kinderen in onze gemeente hebben vanaf de geboorte gelijke kansen. Als gemeente willen we daarom zorgen voor zo groot mogelijke kansengelijkheid in en om het onderwijs. Dit doen we door te zorgen dat kinderen kunnen meedoen aan voorschoolse educatie, aan sport en aan cultuur. We investeren in ruimhartig armoedebeleid en in toegankelijke zorg. Wij vinden het belangrijk dat kinderen met en zonder beperking samen naar dezelfde (buurt)school kunnen gaan en daar, in een veilige omgeving, onderwijs krijgen dat aansluit bij hun individuele mogelijkheden. GroenLinks wil dat er in onze gemeente extra ‘Samen naar School’-klassen komen.

7. **Groen in en om onze woonkernen.** Elke inwoner moet kunnen genieten van groen, bijvoorbeeld het mooi open agrarisch gebied of een park in de eigen buurt. We zorgen er tegelijk voor dat we minder kwetsbaar worden voor de gevolgen van klimaatverandering. Zo zorgen we dat we overvloedige regen opvangen en 'hittestress' tegengaan door aanplant van groen en de aanleg van waterpartijen. De coronacrisis heeft duidelijk gemaakt hoe groot het belang is van voldoende groene ruimte om te wandelen, sporten en recreëren. We ondersteunen buurtbewoners die hun buurt willen vergroenen. We planten zelf veel extra bomen om de kaalslag van de afgelopen jaren te compenseren en klimaatverandering tegen te gaan. We zetten in op biodiversiteit en een natuurvriendelijke woonomgeving. Groene (recreatie)gebieden moeten zoveel mogelijk met elkaar worden verbonden. Het agrarisch gebied houden we open en maken we waar mogelijk meer toegankelijk voor de inwoners. De Houtrakpolder blijft groen. Er komt meer aandacht voor afvalscheiding en tegengaan van zwerfvuil. Hiermee willen we minimaal de landelijke doelstellingen halen.
8. **We zetten ons in voor een duurzamer Schiphol.** We willen Schiphol vernieuwen en verduurzamen. Dat betekent dat we de schoonste, meest duurzame luchthaven willen, wat innovatie en het werkklimaat in de gemeente Haarlemmermeer ten goede komt en de lucht- en geluidskwaliteit verbetert. Schiphol kan meer worden dan alleen een vliegbasis, namelijk: dé plek waar we (met name voor kortere afstanden) gebruik kunnen maken van treinverkeer (en mogelijke andere duurzame oplossingen). We spreken Schiphol aan op de democratisch afgesproken grenzen en durven consequenties te stellen. Zo verbeteren we het leefklimaat van alle inwoners van Haarlemmermeer en maken we onze ambities waar op het gebied van wonen en gezondheid.
9. **Wij geven ruim baan aan schoon vervoer.** De gemeente moet met een integrale mobiliteitsvisie komen, waarbij we voorrang geven aan de (elektrische) fiets, de voetganger en vormen van duurzaam openbaar vervoer. Alle woonkernen moeten ook goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. De menselijke maat moet hiertoe het uitgangspunt worden bij de totale ruimtelijke inrichting.
10. **Tijd voor vrije tijd: sport, cultuur en recreatie.** We willen dat mensen ook voor hun vrije tijd in de nabije omgeving over voldoende mogelijkheden beschikken. Voor jong en oud stimuleren we voor iedereen toegankelijke sport en bewegingsmogelijkheden in de buurt, en ook aan andere mogelijkheden voor ontspanning dragen we welwillend bij, van bibliotheek tot (lokale) festivals. Lokaal eigen initiatief verdient daarbij de voorkeur. Kunst en cultuur dragen bij aan een gemeente waar mensen graag wonen en bedrijven zich graag vestigen. We willen kunstenaars ook letterlijk de ruimte geven en we willen meer aandacht voor cultuuronderwijs. We zijn trots op onze lokale cultuurhistorie en we zorgen goed voor onze bijzondere monumenten.

1. DE GEMEENTE IS VAN EN VOOR ONS ALLEMAAL

GroenLinks staat voor jouw vrijheid. In een open samenleving kun je zijn wie je bent en zeggen wat je vindt. Je voelt je er thuis. Dit recht op verschil bestaat alleen als de democratie goed functioneert en rechten worden beschermd. Daarom zorgen we dat ons gemeentebestuur betrouwbaar is, transparant handelt, verantwoording aflegt en zich controleerbaar opstelt. Aan handjeklap en achterkamertjes doen we niet mee.

Groen, eerlijk en inclusief zijn de kernwaarden van GroenLinks. We kijken altijd of ons beleid en onze manier van werken eerlijk uitpakken. We organiseren als gemeente onze eigen ‘tegenspraak’: we bevragen inwoners, organisaties en bedrijven over hun ervaringen met onze dienstverlening, we leren van opmerkingen en klachten. De menselijke maat staat voorop, en maatwerk moet mogelijk zijn! We pakken discriminatie aan en zetten we ons in voor meer onderlinge verdraagzaamheid.

‘Economische groei’ en de financiën van de gemeente zijn wat ons betreft niet langer de belangrijkste graadmeters om het gemeentelijk beleid te beoordelen. Net als de landelijke overheid willen we steeds nadrukkelijker kijken naar de Brede Welvaart en betrekken daarbij de duurzaamheidsdoelen (*Sustainable Development Goals*, of SDG’s) van de Verenigde Naties. Uitgaven op de gemeentebegroting toetsen we voortaan bijvoorbeeld aan de vraag of de inwoner daarvan gelukkiger wordt, nu en in de toekomst, of dat het beleid echt bijdraagt aan terugdringing van armoede of verhoging van de biodiversiteit. Hierover wordt periodiek een openbare rapportage opgesteld: De **Haarlemmermeerse Welvaartsmonitor**.

Inwoners tellen en praten mee

Een open gemeente is er voor haar inwoners. Inwoners moeten (vroeg)tijdig kunnen meepraten over beslissingen over hun leefomgeving en dan ook werkelijk invloed hebben: niet alleen inspraak, maar vooral ook ‘beginspraak’. Waarbij wel altijd helder moet zijn wie waarvoor verantwoordelijk is en wat de verwachtingen over en weer zijn. Beschikbare informatie delen we met alle betrokkenen.

GroenLinks is een partij met vertrouwen in mensen en in de samenleving. Wij zien en ervaren dagelijks dat er mensen, organisaties en bedrijven zijn die zich inzetten om onze maatschappij op een duurzame en/of sociale wijze vorm te geven. Door die krachten te bundelen, ontstaat positieve ‘samen-kracht’. Deze krachten zijn onmisbaar om de grote uitdagingen van deze tijd het hoofd te kunnen bieden; de overheid kan dat niet alleen.

De gemeente wordt steeds meer ‘ondersteunend en regisserend’ in plaats van ‘sturend en uitvoerend’. Inwoners, organisaties en bedrijven met duurzame, sociale en/of groene initiatieven vinden in GroenLinks een natuurlijke bondgenoot. De gemeente denkt mee, maakt gebruik van de aanwezige kennis bij inwoners en lokale organisaties, en deelt haar eigen kennis, informatie en expertise. Regelgeving en bureaucratie mogen de uitvoering niet onnodig vertragen of belemmeren. De gemeente staat welwillend tegenover inbreng van inwoners en anderen, en legt verantwoording af over wat ermee is of wordt gedaan.

Mensen krijgen meer invloed op hun eigen woonomgeving

- Kernen en wijken in Haarlemmermeer krijgen **meer eigen beslissingsbevoegdheid**, conform de toekomstige Omgevingswet. Samenwerking (co-creatie) op basis van gedeeld eigenaarschap staat hier centraal, naar Amsterdams voorbeeld.
- De gemeente zet qua informatievoorziening actief in op een '**gelijk speelveld**' voor inwoners, dorps- en wijkraden, en vrijwilligersorganisaties. Voor de gemeenteraad gehouden informatiebijeenkomsten worden zoveel mogelijk openbaar. Ook gaan we zeer terughoudend om met het geheim verklaren van stukken.
- Dit beleid krijgt ook financieel 'handen en voeten': **de dorps- en wijkbudgetten** worden groter. Dorps- en wijkraden krijgen, indien gewenst, ook de mogelijkheid om in het dorps- of wijkgebouw een eigen vaste (parttime) ruimte in te richten, van waaruit zij hun werkzaamheden kunnen uitvoeren.
- Waar geen dorps- of wijkraad actief is, levert de gemeente **maatwerk bij participatie**. Uitgangspunt is: we betrekken inwoners altijd bij wat in hun omgeving gebeurt.
- De gemeente werkt (verder) aan de aanbevelingen van **het rapport van de Rekenkamercommissie** van de gemeente met als titel '*Wijze raad is halve daad*' (2020) over de samenwerking met dorps- en wijkraden.
- De gemeente ontwikkelt een **langetermijnvisie** op de participatieve democratie, waarin we de positie van dorps- en wijkraden en vrijwilligersorganisaties meenemen.
- Inwoners mogen van de gebiedsmanager binnen een redelijke termijn een antwoord of oplossing verwachten. Daarom krijgt hij of zij **meer doorzettingsmacht**, bijvoorbeeld door 'ontschot' te werken binnen de gemeentelijke organisatie.
- We experimenteren als gemeente met **Burgerraden** van 20 tot 30 personen, door loting samengesteld uit een representatieve dwarsdoorsnede van de samenleving. Zij kunnen niet-vrijblijvende adviezen geven over nader te bepalen onderwerpen, zoals bijvoorbeeld de ruimte voor de energietransitie.
- We kijken ook naar initiatieven als '**Buurt Bestuurt**', waarbij professionals en bewoners samen bepalen welke problemen in de buurt met prioriteit moeten worden aangepakt. Hierbij wordt ook gekeken naar wat bewoners zelf kunnen doen.
- De gemeente zorgt dat er **ook in kleinere kernen** voldoende voorzieningen zijn op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en ontmoeting.

Een open, democratische en ontspannen samenleving

- Een openbaar debat is belangrijk voor een goed functionerende lokale democratie. Daarom stimuleren en helpen we de lokale omroep en waar mogelijk **de lokale journalistiek**. We zorgen dat de daartoe bestemde middelen volledig voor de lokale omroep worden geïnvesteerd. We werken samen met en investeren in lokale nieuwsmedia om de democratische veelzijdigheid en tegelijk de journalistieke onafhankelijkheid te versterken. We willen een fonds oprichten om lokale projecten op het gebied van **onderzoeksjournalistiek** mogelijk te maken.
- De gemeentelijke communicatiekanalen zijn niet langer het podium voor 'de permanente campagne' van het college van Burgemeester en Wethouders. De website, de sociale media en *Informeel* zijn er om onze **inwoners tijdig en goed te**

informer en te bevrage

- Om inwoners ook tussentijds meer directe zeggenschap te geven, komt er een jaarlijkse **motiemarkt** in het raadhuis. Daar kunnen inwoners hun idee voor een socialer, groener of levendiger Haarlemmermeer presenteren aan de raadsleden, en daarna in gezamenlijkheid uitwerken tot een motie die in een speciale raadsvergadering wordt besproken, en daar al dan niet wordt aangenomen.
- We wijzen inwoners nadrukkelijk op hun recht om een alternatieve aanpak voor te stellen voor publieke doelen in hun omgeving (het recht om uit te dagen, ofwel het **‘right to challenge’**).
- Burgerinitiatieven kunnen bij de gemeente terecht voor ondersteuning in praktische, juridische en/of financiële zin. Daarom willen we in aanvulling op het (al bestaande) ondernemersplein in het raadhuis in Hoofddorp en in het servicecentrum in Halfweg een **‘inwonersplein’** inrichten waar inwoners en organisaties terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning.
- De verantwoording van financiële ondersteuning vanuit de gemeente aan **burgerinitiatieven** wordt versimpeld, zodat dit geen drempel is om een initiatief in te dienen.
- We zetten actief in op het **meten** van de kwaliteit van onze dienstverlening. Hebben we de gewenste effecten bereikt? En zijn inwoners er ook tevreden over? Hebben ze voldoende kunnen meedenken? Diversiteit, inclusiviteit en toegankelijkheid vormen hierbij belangrijke graadmeters.
- Raadsvoorstellen worden voortaan altijd voorzien van meetbare (**SMART** geformuleerde) doelen.
- Om het belang van de open, vrije samenleving te onderstrepen houden we ook de gedachte aan **de Tweede Wereldoorlog** en het **slavernijverleden** levend. Zoals bij de gedenktekens ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en het herinneringsteken bij de executieplaats in Halfweg.
- We streven naar een sluitende gemeentebegroting, waarbij we in het belastingregime zoveel mogelijk uitgaan van het principe: **‘De vervuiler betaalt’**.
- Om **leegstand tegen te gaan** willen we het OZB-deel van de gebruikers bij leegstand in rekening brengen bij de eigenaren.

Het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking

Voor GroenLinks is de uitvoering van het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking een speerpunt. Bij al ons gemeentelijk beleid houden we rekening met álle inwoners (*‘design for all’*), of het nu gaat over het openbaar vervoer, de openbare buitenruimte, woningen of het sportbeleid.

- De gemeente Haarlemmermeer draagt er zorg voor dat **mensen met een beperking optimaal kunnen deelnemen aan de samenleving** op alle levensgebieden (zie ook onze plannen over wonen, werkgelegenheid en onderwijs).

- Haarlemmermeer blijft ambitieus en **koplopergemeente** als het gaat om het **VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking**.
- We betrekken **ervaringsdeskundigen** bij het maken en evalueren van ons Inclusiebeleid onder het motto '**Niets over ons zonder ons**'.
- We stellen de **Belangengroep Gehandicapten Haarlemmermeer** (BGH) in staat om haar werkzaamheden voort te zetten.
- De **participatieraad** van de gemeente adviseert gevraagd en ongevraagd niet langer alleen het college van B&W maar **in eerste plaats de gemeenteraad**.
- Voorzieningen zijn zoveel mogelijk **beschikbaar en toegankelijk** in de vele woonkernen van Haarlemmermeer zelf.
- De gemeente zorgt voor **voldoende gratis openbare toiletvoorzieningen**, toegankelijk voor iedereen, waar mogelijk samen met het bedrijfsleven. Iedereen moet die openbare toiletten via een app makkelijk kunnen vinden.
- De 'verbouwing' van **winkelcentrum VierMeren** wordt aangegrepen voor het inrichten van **een accommodatie met openbare toiletten, waar naast gewone mindervalide toiletten**, ook faciliteiten zijn voor mensen die gebruik moeten maken van hulpmiddelen, zoals bijvoorbeeld een verschoontafel en tillift.

Haarlemmermeer is een gastvrije gemeente

Een open samenleving betekent ook: **een gastvrije samenleving**. Haarlemmermeer biedt mensen die op de vlucht zijn voor oorlog of onderdrukking een veilige haven en volop kans om hun leven opnieuw vorm te geven.

- Statushouders zijn **welkom** in onze gemeente en worden in staat gesteld hun leven opnieuw vorm te geven. Daarbij ondersteunen wij hen intensief, vanuit vertrouwen.
- Zodra bekend is dat statushouders naar onze gemeente zullen komen, leggen we met hen **contact**.
- De taal leren spreken, huisvesting en (vrijwilligers)werk/stages zijn voorwaarden voor een succesvolle inburgering. Samen met werkgevers en vrijwilligersorganisaties zorgen we voor voldoende en **passende werk(ervarings)plekken**.
- We bouwen samen met statushouders voort op de **competenties** die ze eerder hebben opgedaan.
- De gemeente werkt intensief samen met partners als **VluchtelingenWerk**.
- We overwegen als gemeente om **zwemlessen** aan volwassenen aan te bieden.

Haarlemmermeer is een veilige gemeente

De basisvoorwaarde om fijn te kunnen wonen, werken en recreëren is een leefbare en veilige gemeente. Dat betekent voor GroenLinks een gemeente waar inwoners veilig over straat kunnen, waar we ondermijning aanpakken, initiatieven voor veelvoorkomende vormen van overlast ondersteunen en waar geen discriminatie plaatsvindt

- Dat inwoners zich onveilig voelen in hun eigen omgeving, worden weggepest of mishandeld, is ontoelaatbaar. Straffen kan nodig zijn, maar liever nog voorkómen we criminaliteit. We zetten in op **preventie** van problemen die voortkomen uit sociale

uitsluiting, gebrek aan kansen, radicalisering en polarisatie. De waarden van onze open en vrije samenleving moeten we fel beschermen.

- Voor die open en vrije samenleving zijn we met zijn allen verantwoordelijk. De gemeente: door de openbare ruimte **zo veilig mogelijk in te richten**. En bewoners: door te helpen een veilige sfeer te maken en te behouden; samen met politie, boa's en toezichthouders die weten wat er speelt en kunnen ingrijpen als het misgaat. GroenLinks wil dat de **politie dichtbij de burger** opereert, met herkenbare gezichten in de wijk, zoals van de wijkagent. Jongerenwerk en jongerenbegeleiding zijn ook belangrijk voor de vroegtijdige preventie van overlast. Voor de bereikbaarheid, maar zeker ook om verbinding te houden, streven we ernaar dat elke woonkern een politiesteunpunt krijgt, waar op gezette tijden de wijkagent aanwezig is. Dit kan bijvoorbeeld vorm krijgen in samenwerking met stichting Maatvast. Ook **'wijk-boa's'** kunnen hierin een rol spelen, als ogen en oren van een wijk.
- We onderzoeken hoe we inwoners **beter kunnen betrekken** bij veiligheid en leefbaarheid in de wijk, bijvoorbeeld door hen prioriteiten te laten stellen.
- De landelijke norm van 1 wijkagent per 5.000 bewoners is voor ons de absolute ondergrens. We dringen erop aan dit aantal te vergroten. Voor brandweer en ambulance mogen de **aanrijtijden** zeker niet verslechteren.
- De zorg en veiligheidsketen moeten beter met elkaar samenwerken. Bij meldingen van **'verwarde' personen** worden (ook) altijd sociaal medewerkers ingeschakeld. Bij onveilige situaties zullen agenten hen ondersteunen.
- Om te zorgen dat mensen de juiste hulp krijgen en we de politie ontlasten, zijn we voor een **lokaal meld- en hulppunt** voor mensen met verward gedrag, zodat een hulpverlener bij niet-agressieve mensen met verward gedrag naar een melding gaat. Ook willen we dat er in elke wijk toegankelijke bemoeizorg is (**GGZ in de wijk**) zodat we mensen met verward gedrag in een vroeg stadium kunnen herkennen en helpen.
- Het uitgangspunt is altijd 'Beter voorkomen dan genezen'. Maar werkt preventie niet, dan **handhaven** we bij grensoverschrijdend gedrag. Bij veiligheidsmaatregelen wordt de **privacy gewaarborgd**.
- De gemeente zet in op het **tegengaan van ondermijning**, een vorm van criminaliteit die legale structuren misbruikt. Een voorbeeld is de aanpak van ondermijning op de luchthaven Schiphol.
- Om **huiselijk geweld** tegen te gaan moet een gemeentelijke campagne starten om te herkennen of mensen hulp nodig hebben. Daarnaast moeten we mensen die hiermee in aanraking komen helpen om hun situatie te verbeteren.
- GroenLinks wil investeren in **dierenwelzijn** en dierenmishandeling tegengaan. Voor de opvang van zwerfdieren spreken we heldere en meetbare verwachtingen af met de Dierenbescherming.
- Sinterklaas is een feest voor iedereen. Voor **racisme en discriminatie** is geen plaats. Dus ook niet voor Zwarte Piet.
- We ondersteunen een voortzetting van de **stedenband** met Cebu (Filippijnen).

2. WONEN IS EEN RECHT

Nederland zit in een wooncrisis. De ongelijkheid is de afgelopen jaren sterk vergroot. De wachtlijsten voor een sociale huurwoning zijn enorm, huurwoningen in de vrije sector zijn voor veel mensen onbetaalbaar. Starters en mensen met lage inkomens kunnen nauwelijks meer aan een woning komen. De enorme prijsstijgingen van koophuizen zorgen dat veel mensen kansloos zijn op de woning-‘markt’. Denk aan onze leraren, verpleegkundigen en politieagenten, maar ook aan starters en doorstromers, ouderen die een woning zoeken die past bij hun levensfase of mensen die uitstromen uit beschermd wonen of andere zorgvoorzieningen. Dit kan zo niet langer.

De gemeente moet regie nemen over de woningbouw

Niet de projectontwikkelaars, maar de gemeente moet gaan over wat waar gebouwd wordt. Wonen is een recht voor iedereen, ook voor wie minder te besteden heeft, wie zorg nodig heeft, wie alleenstaand is, wie zonder eigen auto wil kunnen meedoen in deze gemeente. Duidelijk is dat woningen wat GroenLinks betreft niet bedoeld zijn als financiële belegging om winst mee te maken. Werk moet lonen; huisjes melken is geen werk. Via een opkoopbescherming willen we huizen niet in de handen van beleggers laten vallen.

Als het gaat om de bouw van nieuwe woningen, gaat het om meer dan stenen stapelen. Het gaat ook altijd om maatschappelijke vragen als: hoe zorgen we dat we de landelijke normen voor duurzaamheid bij nieuwbouwwoningen halen? Of dat nieuwe woningen ook betaalbaar en geschikt zijn voor mensen die een eengezinswoning achterlaten? Of dat er woningen komen voor mensen met een beperking?

Wat GroenLinks betreft gaan we nu, meer dan ooit, samen met particuliere initiatiefnemers en projectontwikkelaars op zoek naar de antwoorden hierop, zodat we echt meerwaarde creëren voor onze inwoners. Zeker projectontwikkelaars hebben ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid om onze gemeente eerlijker, schoner en gezonder te maken.

- Allereerst is er onderzoek nodig: welke woningen zijn nodig? Voor wie? En wat voor type woningen? Wat is **‘betaalbaar’**? Willen we nog nieuwe wijken in de open polder of liever in bestaande kernen, dichtbij al bestaande voorzieningen en OV?
- We willen **iedereen met eigen ideeën, plannen en woonwensen**, een serieuze kans geven. De gemeente moet actief meedenken, niet verzanden in bureaucratie. We richten daarvoor **een speciaal hulpakket** in. Zijn er bezwaren tegen bouwplannen? Dan zoekt de gemeente samen met de initiatiefnemer naar een oplossing.
- Is **maatwerk** nodig om bepaalde maatschappelijke doelstellingen te halen, dan zoeken we samen naar oplossingen. Indien nodig leveren we bijvoorbeeld maatwerk met betrekking tot de bijdrage die we vragen voor de aanleg van infrastructuur en groen (‘bijdrage RIH’), of we zoeken samen naar subsidiemogelijkheden.
- Waar mogelijk verlenen wij ruimhartig medewerking aan bijzondere woonvormen, zoals (tijdelijke) **zogenoemde tiny houses, particuliere initiatieven voor mensen met een beperking**, een **‘Krasse Knarrenhof’** voor senioren, percelen of woningen **splitsen**, of **collectief particulier opdrachtgeverschap**.

- We denken ook aan **wooncorporaties in eigen beheer**, waarbij de leden samen eigenaar zijn van het gebouw of de woningen, en vervolgens van zichzelf huren. De gemeente start een **leenfonds** om de ontwikkeling hiervan verder aan te jagen.
- **Tijdelijke woningen** hebben niet de voorkeur; zekerheid op de lange termijn is voor iedereen belangrijk. Maar we verkiezen tijdelijke bouw boven jarenlang niets doen.
- **Flexwoningen** zijn volwaardige woningen die we echter ook weer kunnen afbreken. Uiteraard wel duurzaam. Na die periode kunnen we dan permanente woningen op dit perceel bouwen. Hiervoor gaan verkorte (RO-)procedures gelden.
- Bij nieuwe woningbouw komen **normen voor groen, zodat iedereen dichtbij huis toegang heeft tot bijvoorbeeld een park, voedselbos of volkstuin**. We zorgen dat biodiversiteit ook in een woonwijk kan floreren. Vleermuizen, vlinders en vogels zijn welkom in nieuwbouwwijken, net als een veelheid aan bloemen en bomen.

Betaalbare nieuwbouw voor iedereen

Bouwen is: met de toekomst rekening houden. We willen dat Haarlemmermeer een plek wordt en blijft waar alle lagen van de bevolking goed, energiezuinig en betaalbaar kunnen wonen en leven. Met prijzen tot wel 7.000 euro per vierkante meter is een te groot deel van de nieuwbouw nu onbetaalbaar. Projecten als Tudor Park en Hyde Park zijn zo onbereikbaar voor wie niet flink bovenmodaal verdient en/of alleen een huis wil kopen. Dat is oneerlijk en staat de toekomst van onze inwoners in de weg. Een 'betaalbaar' huis van 40 m2 kun je misschien wel betalen, maar je kunt er niet goed met een gezin wonen. Bij 'betaalbaarheid' moet daarom het ook gaan om de vierkantemeterprijs: hoeveel huis krijg je voor je geld?

Ook de sociale huur loopt flink achter bij wat nodig is. Landelijk is het gemiddeld 29%, maar in Haarlemmermeer is slechts zo'n 22% van het woningbestand sociale huur. Terwijl in 2019 uit onderzoek bleek dat de behoefte 37% is. Om de achterstand in te lopen wil GroenLinks het percentage te bouwen sociale huurwoningen in de nieuwbouw daarom op 40% zetten.

GroenLinks streeft naar een verdeling van 40% sociale huur, 30% middensegment en 30% duurdere woningen. Bij verschillende gemeenten zijn al ideeën ontwikkeld - en uitgevoerd! - om dit te realiseren. Denk aan constructies met, een deel van de opstal eerst zelf kopen waarbij het andere deel wordt gekocht door een instantie die een vordering houdt (BKZ Zaanstad), of woningen kopen met Koopgarant (De woning wordt dan gekocht voor een lager bedrag dan de marktwaarde. De gemeente of woningbouw neemt het resterende bedrag voor haar rekening. Bij verkoop wordt dit verrekend).

Ook in Haarlemmermeer is het tijd buiten de gebaande paden te treden en als gemeente de regie te pakken. GroenLinks wil creatieve oplossingen om de knelpunten op de woningmarkt ook hier aan te kunnen pakken. Op korte termijn denken we daarom aan maatregelen als:

- We gaan actief aan de slag met zowel een **Opkoopbescherming** als een **Zelfbewoningsplicht**. Hierdoor komen (nieuwbouw)woningen beschikbaar voor mensen die ook daadwerkelijk erin gaan wonen, en niet voor (buitenlandse) beleggers die het alleen maar als vorm van inkomen of winst zien.
- Het adagium **'Eerst bewegen dan bouwen'** zorgt er in de praktijk voor dat de bouw van woningen sterk vertraagt of zelfs helemaal niet van de grond komt. Daarom wil

GroenLinks dit dogma verlaten, en bij voorkeur bouwen op plekken waar de **bereikbaarheid al geborgd** is. Nieuwbouw in Haarlemmermeer vindt (ook om deze reden) zoveel mogelijk plaats **binnen de huidige grenzen** van de bebouwde kommen.

- **De auto**, bijvoorbeeld de bereikbaarheid per auto of autoparkeren, is wat ons betreft **niet langer het enige of belangrijkste uitgangspunt** bij de bouw van woningen. Een nieuwbouwwijk als Merwede (Utrecht) toont dat dit mooie resultaten kan opleveren.
- Projectontwikkelaars en de lokale woningbouwverenigingen mogen **niet langer 'selecteren aan de poort'**. Het wordt verboden om bij het inschrijven voor een woning in een nieuwbouwproject te vragen naar persoonlijke omstandigheden als huwelijks staat, inkomen en vermogen. Nieuwbouwwoningen worden **eerlijk verloot onder belangstellenden**, onder voorbehoud van financiering.
- We spreken af met onze woningbouwcoöperaties dat zij bij verkoop van een voormalige sociale huurwoning **niet mogen informeren naar eigen vermogen**.
- We zetten experimenten op met **Koopgarant** of **Betaalbare Koopwoningen**.
- We willen actief kijken of we **kantoren die leeg staan** kunnen (laten) **ombouwen** naar betaalbare woonruimte, met name voor werkende of studerende jongeren.
- Bij bouwbesluiten houden we rekening met **'toekomstbestendig' bouwen**, zodat gebouwen geschikt zijn voor mensen in meerdere levensfasen.
- Iedere wijk wordt zodanig opgebouwd dat de **diversiteit** in leeftijd en sociaal-economische achtergrond groot is.
- Er moet meer oog komen voor **doelgroepenbeleid**: jongeren en ouderen hebben vaak andere woonwensen. Ook moeten we oog ervoor hebben dat huishoudens gemiddeld steeds minder mensen kennen. Een andere trend is de vergrijzing. De **variatie in het woningaanbod moet daarvoor vergroten, ook in de kleine kernen**.
- Wijken bouwen we **gemengd** op: senioren- gecombineerd met starterswoningen, eengezins- met zorgwoningen of woningen bijvoorbeeld voor begeleid wonen.
- We willen dat Haarlemmermeesters met een beperking **zo lang mogelijk zelfstandig** in hun eigen buurt kunnen blijven wonen. Woningen in nieuwbouwprojecten worden daarom zoveel mogelijk **levensloopbestendig** gebouwd. Ook moet het makkelijker worden om woningaanpassingen te doen die dat mogelijk maken.
- De gemeente neemt de regie als het gaat om **'wonen met zorg'**: er moeten voldoende en geschikte (betaalbare) koop- en huurwoningen zijn voor mensen met een beperking, met toegankelijke en bereikbare voorzieningen.
- Over 'wonen met zorg' maakt de gemeente goede afspraken met **woningbouwcoöperaties**.
- Nieuwe woningen bouw je niet voor één generatie. Daarom willen we de **duurzaamheidsnormen voor woningbouw hoog houden**. Dat zorgt ervoor dat nieuwe woningen ook op langere termijn betaalbaar blijven.
- We willen de **verhuur aan toeristen** van hele woningen of kamers beperken.
- Daarnaast willen we de behoefte aan **woonruimte voor arbeidsmigranten** onderzoeken, zodat we hier ook beter beleid op kunnen voeren.
- Statushouders zijn lotgenoten van iedereen die in Haarlemmermeer een woning zoekt. Zij krijgen dan ook een **eerlijke, gelijke kans** op de woningmarkt.

3. WE PAKKEN DE KLIMAATCRISIS AAN

Inmiddels is de klimaatcrisis voor iedereen zichtbaar en merkbaar. Overstromingen, hitterecords en droogte zijn continu in het nieuws. De overstromingen in Limburg en de bosbranden in de hele wereld zijn alarmerend. We moeten echt alles doen om de opwarming onder de anderhalve graad te houden...

GroenLinks zet vol in op het tegengaan van klimaatverandering. We hebben de aarde te leen, en willen hem niet slechter achterlaten dan we hem gekregen hebben. We staan pal voor duurzaamheid, in alles wat we doen, en willen koploper zijn als het gaat om klimaat- en groenbeleid. Ook in Haarlemmermeer. Of misschien wel: júst in Haarlemmermeer, waar de vervuiling en uitstoot nog zo groot zijn. We willen daarom zoveel mogelijk de energie gebruiken die de zon en de wind ons leveren en zetten vol in op energiebesparing door (bijvoorbeeld) isolatie van onze woningen, gemeentelijke panden en bedrijfspanden.

Het Haarlemmermeers Klimaatakkoord

GroenLinks wil dat het gemeentelijk beleid een nieuw programma krijgt met ambitieuze, concrete en meetbare doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en energietransitie.

- Er komt een lokaal klimaatakkoord: **Het Haarlemmermeers Klimaatakkoord**. Uitgangspunt daarvan is dat zoveel mogelijk partijen meedoen: de gemeente zelf, bedrijven, organisaties en inwoners. **Eerlijkheid, solidariteit, lokaal eigenaarschap en samenwerking** zijn hiervan de kernwaarden.
- Haarlemmermeer moet in 2050 **95%** minder CO₂ uitstoten dan in 1990, en in 2030 zo'n **55%**. De gemeente stelt een beleidsplan op waarbij deze doelen stapsgewijs per jaar worden vertaald, met verzwarende compenserende maatregelen als deze doelen in een bepaald jaar niet worden behaald. De deelnemers aan het Haarlemmermeerse Klimaatakkoord worden hierbij natuurlijk actief betrokken.
- Op elke vierde donderdag van oktober, **Klimaatverantwoordingsdag**, geeft de gemeente een overzicht van alle gedane inspanningen en bereikte resultaten.
- De gemeente komt met een jaarlijks en voor iedereen toegankelijk **overzicht** van de **CO₂-uitstoot van de gemeente zelf en van de bedrijfspanden** in onze gemeente.
- De gemeente ondersteunt ondernemers, woningeigenaren, en huurders met verduurzaming, onder meer via een **isolatiecampagne**. We wijzen hen (ook hier) op alle mogelijke **subsidiereregelingen** en **ontzorgen** hen bij de administratie.
- We maken **energieneutraal bouwen** makkelijker. De gemeente geeft natuurlijk het goede voorbeeld met het **gemeentelijke vastgoed**.
- Er kan nog veel meer bereikt als we onze **inwoners, (mkb-)ondernemers en scholen intensiever betrekken** bij hun eigen leefomgeving en de 'duurzame doe-het-zelvers' met elkaar verbinden. We stimuleren dit alles vanuit het nieuwe programma duurzaamheid en energietransitie.
- We stimuleren **lokaal eigenaarschap** door de opzet van lokale energie-coöperaties aan te moedigen. We helpen waar we kunnen, wijzen ook hier actief op subsidies, vergemakkelijken procedures en stimuleren investeringen door inwoners en lokale ondernemers. De opbrengsten van lokaal opgewekte stroom stromen zo veel

mogelijk terug naar de lokale samenleving, bijvoorbeeld naar het beheer en onderhoud van recreatiegebieden of dorpshuizen, of de aanleg van groen.

- Voor de productie en distributie van elektriciteit en warmte zetten we in op opwektechnieken en distributiesystemen die duurzame energie leveren met **zo min mogelijk overlast** voor de burgers.
- We hebben oog voor de **landschappelijke impact** van duurzame energie. We passen windmolens landschappelijk in. Zonnepanelen liggen bij voorkeur op daken, en anders zo dat ze het aanzicht van ons polderlandschap zo min mogelijk aantasten.
- We denken voor **windmolens** in de eerste plaats aan het zuidoosten van Haarlemmermeer, waar momenteel al veel infrastructuur ligt.
- Haarlemmermeer kent gelukkig al veel **duurzame initiatieven**, zoals het Duurzaam Bedrijf, Energiebank Haarlemmermeer, duurzame-energiebedrijf Tegenstroom, gemeentelijk investeringsfonds Meermaker en Natuur- en MilieuCentrum NMCX. Inwoners en vooral ook bedrijven krijgen van deze organisaties tips over wat ze kunnen doen om energie (en dus geld) te besparen. Dit blijven we ondersteunen en breiden we waar mogelijk uit.
- In samenwerking met Tegenstroom stimuleert de gemeente '**buurtbatterijen**' voor de lokale opslag van zonne-energie.
- We stimuleren en ondersteunen collectieve, decentrale initiatieven van inwoners (bijvoorbeeld via een **postcoderoos**) om energie op te wekken.
- We kijken hoe we **Verenigingen van Eigenaren** kunnen ondersteunen in de energietransitie, en onderzoeken hoe we deze kennis kunnen inzetten bij de vele woningen waar geen VvE-verplichting is.
- De succesvolle en aantrekkelijke '**Energy Battle**' komt terug.
- We gaan voortvarend aan de slag met de **warmtetransitie**. Dat betekent dat in 2026 minimaal 4 wijken aardgasvrij moeten zijn, of daar duidelijk naartoe gaan, om het landelijke doel (20% gebouwen aardgasvrij voor 2030) in zicht te houden.
- De gemeente streeft in zijn **inkoopbeleid** zoveel mogelijk naar CO2-neutrale, maar ook diervriendelijke, 'fairtrade' en lokale producten en diensten.

Ook mensen met een kleine beurs besparen energie

Zo'n 10 procent van alle mensen kampt met **energiearmoede**: hun energierekening is veel te hoog in vergelijking met het inkomen, waardoor ze in de kou zitten en/of andere kosten niet meer kunnen betalen. De stijgende energieprijzen maken dit extra urgent. GroenLinks wil dat ook mensen met een kleine beurs hun woning energiezuinig kunnen maken, zonnepanelen kunnen kopen of energiebesparende maatregelen kunnen nemen.

- De gemeente heeft **oog voor energiearmoede** en wijst mensen op de ondersteuning van onder meer **Energiebank Haarlemmermeer**.
- De gemeente zorgt dat mensen bij het verstrekken van **bijzondere bijstand voor de aanschaf van witgoed** nieuwe en zo energiezuinig mogelijke apparaten aanschaffen. De gemeente past hier de tarieven voor de bijzondere bijstand op aan. Dit geldt ook voor de financiële ondersteuning aan statushouders.
- We ontmoedigen de aanschaf van **energieverslindende** tweedehands-apparaten.

Van het gas af!

- We werken hard aan en maken een ambitieus beleidsplan voor een **'aardgasvrij' Haarlemmermeer**. We leren in de komende 2 jaar van de eerste pilots die nu of binnenkort van start gaan, en zetten dan in op een versnelling waardoor in 2030 (minimaal) de helft van onze woningen van het gas af is.
- Er moet een verordening komen voor de plaatsing van een **warmtepomp**. Wie dan aan de normen voldoet hoeft geen vergunning aan te vragen. Zo voorkomen we dat energiesubsidie opgaat aan gemeentelijke leges.
- Er moeten meer **samenwerkingsverbanden** komen tussen warmteproducenten en grote energiegebruikers zoals datacenters rondom Schiphol. Onderzocht wordt of deze kunnen bijdragen aan de verwarming van woningen, kassen en bedrijfspanden.
- We spannen ons in voor **energieneutrale glastuinbouw**.
- We steunen initiatieven die de **deeleconomie** en **circulaire economie** bevorderen.
- De **Omgevingsdienst** krijgt een rol in controle op de vorderingen van onze bedrijven op het gebied van verduurzaming.

Klimaatadaptatie

We willen klimaatverandering zoveel mogelijk tegengaan. Tegelijk merken we steeds duidelijker dat veel gevolgen nu al onvermijdelijk zijn. Steeds vaker zien we al 'extreem weer', zoals overvloedige regenval of juist extreme hitte. De overstromingen in Limburg en de grote branden in het Poolgebied zijn schokkende *wake up calls*. Droge voeten zijn ook in Haarlemmermeer niet langer vanzelfsprekend, en de oplopende temperaturen vormen nu al een gezondheidsrisico. In Haarlemmermeer is bovendien sprake van verzilting, doordat de bodem daalt en er minder infiltratie is van regenwater.

Klimaatadaptatie en watermanagement zijn gezamenlijke verantwoordelijkheden voor gemeente, inwoners en bedrijven. Vanuit de gemeente moet er een meer integraal waterbeleid komen. De waterkansenkaart moet het uitgangspunt zijn van beleid. In een gebied waar die kaart het niet toelaat, wordt niets meer gebouwd. Tegelijkertijd moeten inwoners en bedrijven ook hun verantwoordelijkheid nemen, bijvoorbeeld bij de inrichting van tuinen en bedrijfspercelen. De gemeente moet hierin een stimulerende en faciliterende rol spelen. Ook hier geldt: alleen samen kunnen we het tij keren... Letterlijk en figuurlijk.

- Bij nieuwbouw, maar ook bij bestaande bouw zet de gemeente in op **loskoppeling van de hemelwateropvang** van het riool, zodat dit ontlast wordt.
- Inwoners worden (ook financieel) gestimuleerd regenwater op te vangen in **regentonnen** en dit te gebruiken voor de tuin.
- Onze tuinen en de openbare ruimte liggen vol met **stenen en tegels**. Deze houden warmte lang vast. Ook zorgen ze dat regenwater minder makkelijk de grond in kan trekken, en dat de biodiversiteit in de bebouwde leefomgeving onder grote druk staat. We stimuleren vergroening van tuinen en streven ernaar om het betegelde oppervlak te verminderen. Bijvoorbeeld met acties als: **tegeleruit, plant erin**. En wil je je tegels laten ophalen? Dan doe je dat gratis met de **tegeltaxi**!

- We sluiten ons als gemeente aan bij **Operatie Steenbreek**, om de fysieke ruimte verder te vergroenen en daarbij van andere gemeentes en organisaties te leren.
- Ook overwegen we gemeentelijke subsidies voor bijvoorbeeld groene daken, en zogeheten *tiny forests*.
- Er komen **grijswatersystemen** in nieuwbouw en/of bestaande bouw.
- We kijken of we bij nieuwbouw kunnen verplichten een alternatief te kiezen voor de gangbare regenpijp. Bij de aanvraag van de (verbouw)vergunning moet de eigenaar dan laten zien dat hij 60 liter regenwater per m2 kan opvangen en verwerken.
- Voor bestrijding van klimaatstress, piekberging bij wateroverlast en opslag bij grote droogte moeten voorzieningen in de omgeving en/of in/op nieuwe gebouwen worden aangelegd. **Water** moet **sturend** worden bij ruimtelijke inrichting en gebruik; toepassing van een flexibel waterpeil is daarbij een van de middelen..

In Haarlemmermeer komt een opleiding tot 'monteur Energietransitie'

- De energietransitie zorgt voor veel nieuwe werkgelegenheid. Helaas is er momenteel een tekort aan goed opgeleid personeel.
- Samen met scholen en het bedrijfsleven zetten we ons ervoor in om **voldoende mensen op te leiden** die zonnepanelen, -boilers of warmtepompen kunnen installeren.

4. WERK EN INKOMEN VOOR IEDEREEN

GroenLinks staat voor een lokale overheid die regisseert en voorwaarden schept. Met kans op werk, een fatsoenlijk inkomen, een betaalbare en energiezuinige woning, uitstekende opleidingen en goede zorg. We willen die kansen eerlijk delen. We willen dat iedereen in onze gemeente een fatsoenlijk bestaan kan opbouwen. Iedereen moet kunnen meedoen, via een betaalde baan, beschut werk, vrijwilligerswerk, dagbesteding, stage of op school.

Deltaplan Arbeidsmarkt

Voor GroenLinks is het duidelijk: het is hoog tijd dat Haarlemmermeer actief inzet op een gezonde en toekomstbestendige arbeidsmarkt. We moeten hard aan de slag om te zorgen voor voldoende werknemers in onze publieke sector (onderwijs, zorg, politie) en in de bouw en de techniek. We moeten hard aan de slag om te zorgen voor de banen van morgen.

In september 2021 telde heel Nederland meer dan 300.000 vacatures. Banen in de zorg, het onderwijs, de bouw en de techniek. Zonder extra werknemers dreigt een zorginfarct, staat het onderwijs aan onze kinderen en jongeren op het spel, stagneert de woningbouw en loopt de energietransitie vast. Tegelijkertijd zijn in en rond de luchtvaart veel banen verloren gegaan. De coronapandemie raakte de economie van Haarlemmermeer keihard. De economie in deze regio is te afhankelijk van de luchtvaart geworden.

Voor veel inwoners betekent dit onzekerheid over hun toekomst. Voor de gemeente betekent het dat inkomsten uit bijvoorbeeld toerismebelasting uitblijven, met grote gevolgen voor de gemeentelijke financiën, en dus ook voor de dienstverlening. Het gaat daarbij om vele miljoenen waar wel op gerekend was. Ongekende bezuinigingen zijn het resultaat. Onze publieke dienstverlening, voorzieningen en ambities op het gebied van wonen en het klimaat staan hierdoor op het spel.

Dat ingrijpen succesvol kan zijn bewijzen regio's als Wageningen en Eindhoven. In Food Valley werken gemeenten, onderwijs- en kennisinstellingen en het bedrijfsleven eraan het Silicon Valley op het gebied van voedsel te worden. En de regio Eindhoven floreert opnieuw, na het vertrek van de gloeilampenproductie, door actief beleid en de opzet van regionale netwerksamenwerking rond technologie en innovatie, onder de naam Brainport. En dit dankzij visie, regionale samenwerking en fikse dosis lef.

Door nú te gaan werken aan nieuwe, meer duurzame arbeidsmarkt en te zorgen dat mensen van werk naar werk worden begeleid zorgen we dat inwoners nieuwe zekerheden krijgen. En ook dat onze ambities op het gebied van de energietransitie en duurzame woningbouw echt kunnen uitkomen. We zorgen zo ervoor dat onze kinderen en jongeren goed onderwijs krijgen en dat er voldoende mensen zijn die in de zorg werken. Zó doen we dat in Haarlemmermeer; zo maken we van problemen kansen!

- We willen dat de gemeente samen met omliggende gemeenten, de provincie, instellingen voor zorg en onderwijs, het bedrijfsleven en kennisinstellingen, zorgt voor een **ambitieuw plan van aanpak om onze regionale arbeidsmarkt op korte termijn toekomstbestendig** te maken en onze afhankelijkheid van banen op de luchthaven terug te brengen: **het Deltaplan Arbeidsmarkt**.

- Voor de hand ligt dit traject op te pakken samen met de **AMregio**, in afstemming met **Metropool Regio Amsterdam** en het **Regionale Werkcentrum Groot Amsterdam** als uitvoeringsnetwerk actief te betrekken.
- De gemeente zet zich ervoor in dat de regio voor de **financiering** van dit plan optimaal gebruik maakt van **subsidieregelingen**, nationaal en internationaal.
- De gemeente spant zich ervoor in dat scholing en de financiering hiervan, zowel individueel als via het regionale netwerk, deel is van het **sociaal plan** dat werkgevers en bonden opstellen bij gedwongen ontslagen in de toerisme- en luchtvaartsector.
- De gemeente wijst inwoners actief op de **individuele mogelijkheden** voor de **financiering van scholing** en de rol van de Belastingdienst hierin.
- De gemeente experimenteert voor sommige functies met de principes van '**Open Hiring**', waarbij iedereen kan worden aangenomen zonder cv of sollicitatie, en spant zich in om dat ook bij andere werkgevers in te voeren.

Werk en de ruimtelijke ordening

De afgelopen jaren schieten rondom Schiphol de bedrijventerreinen, datacenters en kantorenparken als paddenstoelen uit de grond, met een groot beslag op de schaarse ruimte en veel druk op de lokale infrastructuur. GroenLinks denkt dat het anders kan, en is kritisch op deze ontwikkeling. We willen minder nadruk op vervuilende logistiek, en denken dat werken en wonen meer gemengd kunnen worden, en ook kantorenlocaties meer functies zouden moeten kunnen krijgen. Dat betekent onder meer:

- We zijn kritisch op (grootschalige) gebiedsontwikkelingen in de **Oostflank** van Haarlemmermeer, en werken alleen mee als ze aantoonbaar geen grote verkeersaantrekkende effecten hebben.
- We houden niet van monoculturen. Daarom willen we kijken waar we wonen en kantoren vaker met elkaar kunnen **mengen**. Zo voorkomen we uitgestorven woonwijken overdag, en uitgestorven werklocaties 's avonds.
- Kleine winkels en bedrijfjes krijgen in onze woonkernen en wijken de ruimte; zij geven levendigheid en zijn bereikbaar voor iedereen.
- We gaan '**verdozing**' van het landschap tegen, en pleiten ook bij de inrichting van bedrijven- en kantorenterreinen altijd voor de menselijke maat.
- We zijn kritisch op grootschalige kantoorontwikkelingen als **EnterNL** en willen ten allen tijde voorkomen dat we bouwen voor de leegstand.
- Voor werklocaties is goede en frequente bereikbaarheid met **de fiets** en het **openbaar vervoer** een eerste randvoorwaarde. Daarom staan we geen kantoorlocaties meer toe waar dit niet bij voorbaat geregeld is.
- We zetten vol in op slimme **diversificatie**, en minder afhankelijkheid van logistiek. Ontwikkelingen als een campus rondom duurzaamheid en een circulaire economie zouden daar wel goed in passen.
- In het vestigingsklimaat nemen we **voorwaarden** op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen op, zoals duurzaam energiegebruik en respect voor mensenrechten.

- In overleg met de ondernemers en inwoners wordt een plan ontwikkeld om het stadscentrum van Hoofddorp **vitaal en aantrekkelijk** te houden, waarbij speciale aandacht gaat naar de situatie rond de Kruisweg. Wij zien liever horeca en terrassen en een groene aankleding van de openbare ruimte dan parkeergelegenheid op straat.
- We willen dat de overheid meer regie neemt waar het **horeca-ontwikkeling** betreft. Zo kunnen we clusteren in plaats van her en der toevallig verspreiden.
- We gaan hard aan de slag om ook **Nieuw-Vennep Centrum** (weer) aantrekkelijk te maken. Ook hier benutten we alle kansen voor duurzame en sociale bouw aan de Vennepstraat, het middengebied, en het marktgebouw. Nieuw-Vennep mag zo eindelijk de aandacht krijgen die het verdient.

Iedereen doet mee!

Voor ieder mens is het belangrijk te werken of anderszins bij te dragen aan de maatschappij. GroenLinks kiest voor een toegankelijke samenleving waarin iedereen écht kan meedoen, ook als er sprake is van een aandoening of een beperking. In Nederland heeft bijna de helft van de 1,1 miljoen mensen met een arbeidsbeperking geen baan. De overheid, die toch het goede voorbeeld moet geven, voldoet zelf niet aan de afspraken die zijn gemaakt in de wet banenafpraak. Ook de gemeente Haarlemmermeer niet.

- Als het mensen niet zelf lukt om een baan te vinden, willen we dat **de gemeente helpt**, bijvoorbeeld met extra ondersteuning of begeleiding. Als je je baan verliest of ziek wordt, moet er een **goed sociaal vangnet** zijn.
- De gemeente geeft het goede voorbeeld als **inclusieve werkgever**. We willen dat de gemeente de **Wet Banenafpraak** volledig nakomt. Daarover maken we ook **afspraken met subsidierelaties en organisaties** waarmee de gemeente samenwerkt.
- De gemeente zorgt er ook voor dat binnen de eigen organisatie en bij subsidierelaties zoals Maatvast banen op maat worden gecreëerd voor **mensen met een arbeidsbeperking die buiten het doelgroepenregister vallen**. We gebruiken daarvoor **'job carving'**, waarbij een bedrijf of organisatie verschillende taken samenvoegt zodat er een nieuwe baan ontstaat, die past bij wat iemand wél kan.
- De gemeente biedt **voldoende stages voor mbo'ers met een migratieachtergrond**.
- De gemeente begeleidt ook niet-uitkeringsgerechtigden (**NUGGERS**), met en zonder inschrijving in het doelgroepenregister, naar werk. Jongeren die van het speciaal onderwijs komen, worden actief begeleid naar (beschut) werk.
- **AMMatch** is een onmisbare partner van de gemeente als het gaat om uitvoering van de Participatiewet. Het behalen van de **maatschappelijke doelen** voor onze inwoners, en niet het financieel rendement voor de gemeente, **bepalen het succes van deze organisatie**. In het Deltaplan Arbeidsmarkt van GroenLinks is AMMatch een belangrijke netwerkpartner die kan zorgen dat de arbeidsmarkt van de toekomst een afspiegeling is van onze samenleving en dat dus ook **mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en met een beperking aan het werk komen en blijven**.
- Sinds de invoering van de participatiewet moeten veel mensen met een **Wajong-uitkering** toch weer aan het werk. Gemeenten zouden deze mensen aan het werk moeten helpen maar doen dat onvoldoende. In de praktijk betekent dit dat veel

mensen met een **Wajong-uitkering wél flink zijn gekort op hun uitkering, maar geen werk hebben gevonden**. Een oneerlijke situatie. We zetten daarom, samen met AMMatch, extra hierop in.

5. MEER GELIJKHEID IN GEZONDHEID, WELZIJN EN (JEUGD)ZORG

Corona trof ons allemaal, in meer of mindere mate. De pandemie legde óók pijnlijk bloot hoe verschil in welvaart leidt tot ongelijkheid in welzijn en gezondheid. Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond stierven vaker aan corona, evenals mensen met een lager inkomen. Mensen met lagere inkomens en praktische opleidingsniveaus zijn bovendien vaker ziek, vaker eenzaam en vaker depressief. Zij leven zo'n 7 jaar korter en maar liefst 15 jaar minder lang in goede gezondheid. Hart- en vaatziekten komen zelfs 5 keer zo vaak voor bij praktisch opgeleide Nederlanders als bij theoretisch opgeleiden. Een schrijnend onrecht, waar we ons met hand en tand tegen willen verzetten. Schrijnend is ook het gebrek aan zorg dat we jongeren met ernstige problematiek kunnen bieden. In de jeugdhulp zien we de wachtlijsten toenemen, met name voor kinderen en jongeren met ernstige (GGZ)-problematiek zoals suïcidaliteit, eetstoornissen en zelfbeschadiging.

Preventie is van groot belang om deze ongelijkheid tegen te gaan. Voorkomen is beter dan genezen. Een leefbaar inkomen, een goed huis en fijn werk zijn belangrijke bouwstenen voor gezondheid en geluk. Maar ook op andere terreinen vallen slagen te maken. Bijvoorbeeld door te investeren in een gezonde en kansrijke start voor álle kinderen. Door te investeren in welzijn, bijvoorbeeld in jongerenwerk, buurtwerk en de bestrijding van eenzaamheid. Door rekening te houden met verschillen in de vaardigheden om informatie over gezondheid te vinden, te begrijpen en toe te passen. Door in te zetten op verbetering van taalvaardigheden voor nieuwkomers en mensen met een leesachterstand.

Investeren in welzijn betaalt zich uit in meer gezonde levensjaren en minder zorgkosten. Valkuil is om aanpassing van de persoonlijke leefstijl te zien als dé manier om gezondheid te bevorderen. Nadruk op die 'individuele verantwoordelijkheid' miskent de maatschappelijke oorzaken van ongelijkheid in gezondheid en zet de deur open naar stigmatisering.

De oorzaken én oplossingen van grote gezondheidsverschillen moeten we dan ook zoeken in de samenleving: in armoedebestrijding, werk, gezonde woningen, groene openbare ruimte, aanbod van gezond voedsel, sportvoorzieningen en sociale samenhang en maatschappelijke activiteiten in de buurt. Ongelijkheid in gezondheid terugdringen is een gezamenlijke opdracht, waarin óók zorgaanbieders en zorgverzekeraars een grote verantwoordelijkheid hebben. Solidariteit tussen ziek en gezond moet voorop staan in Haarlemmermeer. Alle Haarlemmermeesters moeten de beste zorg kunnen krijgen, ongeacht hun achtergrond, opleiding, inkomen of vermogen. Daarom moet je soms 'ongelijk' investeren, om al onze inwoners de gezondheid en het welzijn te bieden die ze verdienen.

Sociale dorpen en wijken

GroenLinks gelooft dat ieder mens iets kan en wil, en dat mensen zich verantwoordelijk voelen voor elkaar. Wij geloven in '**samenredzaamheid**' in wijken en buurten, waarbij ook 'zorgvragers' en ouderen een actieve bijdrage kunnen blijven leveren. Een voorbeeld: in veel van onze dorpen en wijken zorgen vrijwilligers voor maaltijden. Een gezonde maaltijd die je in gezelschap opeet draagt bij aan je gezondheid, aan bestrijding van eenzaamheid, aan je welzijn. Investeren in sociale dorpen en wijken is investeren in het welzijn en geluk van mensen. Dit alles vraagt om een lokale overheid die inzet op voldoende wijk- en

buurthuizen, op een gezonde en veilige buitenruimte en die zorgt voor fijnmazig openbaar vervoer tussen de diverse kernen in onze gemeente. Dit alles vraagt een lokale overheid die ook begrijpt hoe belangrijk welzijnswerk is als het gaat om preventie. Welzijnswerkers zijn de oren, ogen én schouders van ons gemeentelijke sociale beleid: toegankelijk en herkenbaar voor inwoners en schakels tussen de dagelijkse praktijk en beleid. Welzijnswerkers helpen bij het herkennen en bestrijden van eenzaamheid, ze ondersteunen vrijwilligers, helpen bij het oplossen van schulden en ondersteunen mantelzorgers.

- We organiseren alles zo **dicht mogelijk bij bewoners**.
- We blijven inzetten op **sociale cohesie** in alle kernen. Dat doen we door te zorgen voor **dorps- en wijkgebouwen** waar ontmoeting mogelijk is. Deze voorzieningen zijn toegankelijk en beschikbaar voor alle Haarlemmermeesters. We moedigen inwoners aan zoveel mogelijk zelf het beheer te voeren. Stichting Maatvast is hierin een cruciale partner, net als de beheerders van de buurthuizen die in 'eigen beheer' zijn.
- We hebben daarbij ook **nadrukkelijk oog voor de kleinere kernen** in onze gemeente, zeker ook met het oog op de **komende vergrijzing**.
- In elke wijk of kern vindt een **gezondheidsscan** plaats. Daarin toetsen we in hoeverre de openbare ruimte en de sociale/sportieve voorzieningen en activiteiten voldoende randvoorwaarden bieden voor een gezonde leefomgeving. Waar dit nog niet het geval is, zoeken we aansluiting bij de wensen en behoeften van bewoners.
- Met **wijkbudgetten en gericht subsidiebeleid** ondersteunen we inwoners en organisaties die zich inzetten om in onze gemeente **informele zorg** te bieden, bijvoorbeeld door maaltijden in dorps- en wijkhuizen aan te bieden, of door activiteiten te organiseren die **bijdragen aan een gezonde leefomgeving**.
- We zorgen goed voor onze **vrijwilligers**; zij zijn het cement van de samenleving. Dit is extra urgent nu door vergrijzing steeds minder mensen (langdurig) vrijwilligerswerk doen.
- Alle inwoners moeten de kans krijgen **te sporten en te bewegen**. De gemeente garandeert sportaanbod in alle wijken en kernen van de gemeente. Ongelijkheid in de **toegang tot sport** moeten we verkleinen, financieel maar bijvoorbeeld ook door een flinke uitbreiding van sportvoorzieningen in de openbare ruimte. Bij speciale doelgroepen maken we gebruik van gerichte ondersteuning van **Team SportService**.
- We blijven inzetten op **gezondheidsvaardigheden**. Er komt (nog) meer aandacht voor **taal en laaggeletterdheid** in relatie tot het zorg- en hulpaanbod. Hierin blijft het samenwerkingsverband Het Taalhuis een belangrijke partner.
- We helpen zorgverleners **toegankelijker** te zijn voor laaggeletterden.
- **Preventie** betekent investeren in **welzijnswerk**. Daarom zorgen we dat onze welzijnsorganisatie **MeerWaarde** en het steunpunt mantelzorg hun werk kunnen blijven doen. Daarom investeren we in **praktijkondersteuners** bij de huisarts.
- Gezondheid en welzijn bevorderen is ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid van **gemeente en zorgverzekeraars**. Want: investeren in preventie leidt tot minder zorgkosten. We zoeken daarom actief de **samenwerking met zorgverzekeraars**, zowel inhoudelijk als met betrekking tot de financiering.

De menselijke maat voorop

Voor GroenLinks telt het resultaat voor de inwoner. We zorgen daarom voor een zorgvuldige en toegankelijke loketfunctie. Het moet altijd mogelijk zijn een 'echt mens' te spreken. We zorgen ook dat we goed weten hoe inwoners de dienstverlening op het gebied van zorg en ondersteuning, welzijn, arbeidsparticipatie en jeugdzorg ervaren, ook als we diensten niet zelf uitvoeren. Problemen bij de uitvoering hebben immers vaak grote invloed op de kwaliteit van leven van inwoners.

De gemeente is zich ervan bewust dat niet iedereen in onze gemeente (altijd) in staat is om zelf de regie te voeren over zijn of haar leven. Voor veel mensen zijn de eisen die de overheid stelt te hoog. En voor laaggeletterden zijn veel regels en procedures veel te ingewikkeld. Kwetsbare burgers krijgen zo niet de zorg en ondersteuning die ze nodig hebben en ze komen zo vaak onnodig in de problemen. De gemeente moet ervoor zorgen dat sociale voorzieningen toegankelijk zijn voor iedereen.

- Van de sociale dienst vragen we een '**uitrukmentaliteit**': als bij mensen het water aan de lippen staat, maken we geen afspraak over 6 weken, maar helpen wij hen meteen.
- We zetten in op gemak door digitalisering, maar **zonder verlies van de loketfunctie**. Aan het loket helpen we mensen op een persoonlijke manier, wetende dat mensen die een beroep moeten doen op ondersteuning juist hulp vragen vaak lastig vinden.
- We wijzen mensen die voor hulp bij de gemeente aankloppen altijd op hun **recht op gratis en onafhankelijke cliëntondersteuning** en zorgen zoveel mogelijk voor een 'warme overdracht'.
- De gemeente stemt haar sociale beleid af met burgers en betrokken organisaties via een **intensief en voortdurend proces van participatie**, en waar mogelijk zelfs in samenwerking (co-creatie). **Ervaringsdeskundigheid** wordt erkend en ingezet.
- We bevragen mensen die voor zorg en ondersteuning contact hebben gehad met de gemeente naar hun **tevredenheid en suggesties**. We gebruiken hun ervaringen om van **te leren** en onze dienstverlening te verbeteren.
- Bij alle regelingen komt een **onafhankelijke klachtenprocedure**, al verdient bij klachten en problemen een laagdrempelig gesprek de voorkeur.
- We schromen niet om **hardheidsclausules** in wet- en regelgeving te gebruiken. Zo doen we recht aan de verschillen tussen mensen.
- De gemeente investeert in een **onafhankelijke ombudsman/-vrouw of ombudsfunctie** voor het sociale domein.
- Ook **met bedrijven en organisaties** die met de gemeente samenwerken in het sociaal domein gaan we hierover in gesprek.
- Als de kwaliteit van dienstverlening voor **hulpmiddelen** en **vervoersvoorzieningen** in de 'markt' niet snel verbetert, biedt de gemeente **deze voorzieningen zelf aan**.

Maatwerk en eigen regie bij de burger

In onze gemeente staan niet regels en structuren centraal, maar aandacht voor de mens. Er is ruimte om te kijken naar wat mensen kunnen en wat ze zelf willen. Ook als je langer (of voor altijd) bent aangewezen op hulp, moet je regie over je eigen leven kunnen houden.

Dit betekent:

- Ook mensen met een zorgvraag hebben **keuzevrijheid**, bijvoorbeeld over de plek waar zij dagbesteding willen volgen.
- We bieden de mogelijkheid zorg op maat in te kopen via het **Persoonsgebonden Budget (PGB)**. Ook familieleden mogen uit het PGB betaald worden.
- We onderzoeken hoe we het Persoonsgebonden Budget kunnen inzetten om knelpunten voor onze inwoners te verminderen. Te denken valt aan de inzet van een **collectief PGB** voor wooninitiatieven van jongeren met een beperking. Of de inzet van een **Integraal Persoonsgebonden Budget** voor mensen die te maken hebben met zorg en ondersteuning vanuit verschillende wetten, bijvoorbeeld een combinatie van jeugdhulp, voorzieningen op het werk en medische zorg of begeleiding thuis.
- En hoe de zorg ook bekostigd wordt, als Zorg In Natura (ZIN) of als PGB: we willen dat de gemeente de inwoners **administratief 'ontzorgt'**. Vertrouwen is het uitgangspunt.

Mantelzorgers

Van de mantelzorgers in onze gemeente geeft 13 procent aan zwaar overbelast te zijn. Dit is maatschappelijk onaanvaardbaar. De rooibouw op mantelzorgers moet stoppen.

- Bij 'keukentafelgesprekken' wegen we de draagkracht en wensen van **mantelzorgers** nadrukkelijk mee. Mantelzorgers hebben het **recht nee te zeggen**. Ze kunnen ook zelf een **herindicatie** aanvragen bij de gemeente, als de zorgvraag toch te zwaar blijkt.
- Ook mantelzorgers zelf moeten **hulp bij het huishouden** kunnen krijgen.
- Dat mantelzorgers werkuren **inleveren** om hun naaste te kunnen bijstaan, vinden we **niet vanzelfsprekend**. Daarom moeten de tijden waarop **dagbesteding** beschikbaar is beter aansluiten op **reguliere werktijden**.
- **Bureaucratie** moeten we tot een **minimum** beperken. In gesprek met mantelzorgers kijken we wat we hieraan kunnen verbeteren.
- Waar **verschillende organisaties** ondersteuning en zorg bieden, zorgt de gemeente dat de dienstverlening goed aansluit.
- We werken aan **respijtzorg**, zodat mantelzorgers op adem kunnen komen.
- Mantelzorgers kunnen bij **Steunpunt Mantelzorg** advies en een luisterend oor krijgen. De voorgenomen bezuiniging op Steunpunt Mantelzorg gaat niet door.
- De gemeente houdt samen met scholen en andere organisaties oog voor **jonge mantelzorgers**.

Het moet en het kan beter: we zetten in op de transformatie van het sociale domein

Zes jaar na de decentralisaties blijkt dat in de uitvoering van de nieuwe taken veel goed gaat. Hoe de gemeente zich hierop heeft voorbereid heeft voorkomen dat mensen tussen wal en schip zijn geraakt. Net als vrijwel alle andere gemeenten, blijkt ook Haarlemmermeer echter te kampen met grote financiële tekorten in het sociaal domein, vooral in de jeugdzorg.

Steeds meer kinderen en jongeren maken gebruik van jeugdzorg. Die toename zit vooral in de ambulante zorg. De groep jeugdhulpgebruikers is zeer divers, van kinderen en gezinnen die lichte opvoedondersteuning ontvangen, tot kinderen met meervoudige beperkingen, en

gezinnen met een veiligheidsrisico en uithuisplaatsingen. De problemen in de jeugdzorg zijn niet alleen financieel van aard. Ook personeelstekorten en administratieve lasten spelen een rol. Daardoor lukt het jeugdhulpaanbieders niet de beoogde 'transformatie' te realiseren: het vroeg signaleren en hulp op maat bieden, om zwaardere problemen te voorkomen. Dit vereist ook een andere manier van werken. Medewerkers moeten hun expertise anders inzetten of nieuwe expertise opbouwen. Maar door de hoge werkdruk en tekorten is hier momenteel nauwelijks ruimte voor. Zorgelijk is ook dat het juist de kinderen en jongeren met de zwaarste hulpvraag zijn, die te maken krijgen met lange wachtlijsten en waarvoor onvoldoende specialistische hulp aanwezig is. Marktwerving vormt een extra belemmering. Transformatie vraagt dat jeugdhulpaanbieders samen optrekken, in plaats van elkaar beconcurreren. Hierdoor krijgen jongeren niet altijd de hulp die zij nodig hebben.

Niet alleen de jeugdhulp kampt met een tekort aan personeel. Ook de verpleeghuiszorg, wijkverpleging en de gehandicaptenzorg worstelen met oplopende personeelstekorten.

De komende jaren zal het 'beter' maken van het sociaal domein, de **transformatie**, veel tijd en aandacht vragen. Beter voor onze inwoners, met minder bureaucratie, toegankelijker en meer maatwerk. Beter voor onze aanbieders, met voldoende personeel dat onder goede omstandigheden aan het werk is. Beter ook voor de gemeente: grip op de financiën en grip op de gewenste maatschappelijke effecten. Een gezamenlijke opgave voor alle betrokkenen.

Dat betekent onder meer:

- Naast een wettelijke en financiële rol heeft de gemeente in de transformatie van het sociale domein nog een belangrijke rol, **de regie en de eindverantwoordelijkheid**.
- Bij de transformatie betrekken we **alle betrokkenen**, en nadrukkelijk ook **ervaringsdeskundigen**, intensief.
- We omarmen de uitgangspunten van het 'Haarlemmermeerse model', waarbij de gemeente samenwerkt met zorgprofessionals en scholen om de doelen te bereiken. De komende jaren moeten we het beleid wel bijsturen, de administratieve rompslomp aanpakken en meer grip krijgen op de uitvoering én de uitgaven.
- We accepteren **geen wachtlijsten** in de jeugdhulp. We zorgen dat financiële prikkels die leiden tot wachtlijsten worden weggenomen.
- We zorgen dat **zorgaanbieders samenwerken** in het belang van kinderen en hun ouders. Ook bij de jeugdhulp betrekken we ouders en kinderen en jongeren om onze **dienstverlening te verbeteren**.
- GroenLinks is kritisch op **marktwerving in de zorg**. Is aanbesteden van taken in het sociale domein niet noodzakelijk? Dan verkiezen we een subsidierelatie.
- In Haarlemmermeer zetten we **actief in op werving en opleiding van mensen die in de zorg willen werken**.

In Haarlemmermeer hoeft niemand arm te zijn

Maar liefst 1 op de 10 kinderen in Haarlemmermeer groeit op in een gezin met geldzorgen. Onacceptabel in een welvarende gemeente als deze. Opgroeien in armoede heeft tijdens de jeugd, maar ook later grote gevolgen. Niet kunnen meedoen tekent mensen voor het leven. Niet gezond kunnen eten en (het eigen risico van) medische behandelingen niet kunnen

betalen, zorgt voor een korter en ongezonder leven, met minder kwaliteit. GroenLinks vindt dat de gemeente alles eraan moet doen om (de gevolgen van) armoede te verminderen.

Armoedebestrijding is het fundament van een goed en geslaagd sociaal beleid. Wij kiezen voor toegankelijke en ruimhartige inkomensondersteuning, zodat niemand zich uitgesloten hoeft te voelen en alle kinderen kunnen meedoen aan sportieve en culturele activiteiten.

Dit betekent:

- Haarlemmermeer is al partner van de **Alliantie Kinderarmoede Nederland**. Daarmee onderschrijft de gemeente de ambitie dat **in 2030 geen enkel kind meer de dupe is van armoede en er geen nieuwe gezinnen in armoede meer bijkomen**. GroenLinks wil dat Haarlemmermeer in 2022 actief beleid maakt om deze ambitie waar te maken en dat de gemeente voor 2024 verantwoording aflegt over dit beleid.
- Iedereen heeft **recht op medische zorg**, ongeacht je inkomen. GroenLinks wil daarom dat de gemeente voor mensen met een minimuminkomen **een collectieve zorgverzekering met aanvullende verzekering** blijft aanbieden. Daarbij hoort ook de mogelijkheid een aanvullende verzekering te kiezen die het eigen risico volledig dekt.
- Wij willen **af van de onnodige regels** voor mensen met een bijstandsuitkering. Wij vinden dat zij **meer mogen bijverdienen** en **minder dwang** moet worden opgelegd.
- Er komt een **actieve aanpak van de schuldenproblematiek** via goede preventie, drempelloze schuldhulpverlening en nazorg. We kijken of we - in navolging van gemeentes als Amsterdam en Haarlem - ook een **'pauzeknop'** kunnen introduceren voor gezinnen met schulden, zodat hun schulden tijdelijk worden bevroren en ze eerst even kunnen 'landen' voordat ze met hun problematiek aan de slag gaan.
- **Jongeren** verdienen een **goede start in hun leven, ook als ze schulden hebben**. Daarom gaat de gemeente onderzoeken hoe we jongeren tot en met 27 jaar kunnen helpen, bijvoorbeeld in samenwerking met het **JongerenPerspectiefFonds**, waarmee diverse gemeenten al goede ervaringen opdeden.
- Bij elke uitkeringsaanvraag en elk schuldhulpverleningstraject gaan we uit van **vertrouwen**. We stimuleren het gebruik van regelingen voor minima. Digitale tools kunnen daarbij van hulp zijn, maar we zorgen er altijd voor dat onze dienstverlening **laagdrempelig** is, en **persoonlijk** wordt als dat nodig is.
- Bij elke uitkeringsaanvraag en elk schuldhulpverleningstraject geven we **budgetadvies**. Daarbij kijken we ook naar **energiebesparingen** en wijzen we op de ondersteuning die Energiebank Haarlemmermeer kan geven.

6. GELIJKE KANSEN IN EN OM HET ONDERWIJS

Een goede start is het beste wat we onze kinderen kunnen geven. Daarbij hoort goed onderwijs. Een school is een plek waar je kunt leren, jezelf kunt ontwikkelen en waar je je dromen kunt najagen. Waar je ook vandaan komt en hoeveel geld je ouders ook hebben. Goed onderwijs is van groot belang om kinderen de kans te geven hun talenten te benutten.

Helaas heeft niet ieder kind in onze gemeente vanaf de geboorte gelijke kansen: sommige kinderen beginnen het onderwijs al op 4-jarige leeftijd met een grote achterstand. Die achterstanden zijn al te meten bij kinderen vanaf 4 maanden.

Wij gaan als gemeente niet over de inhoud van het onderwijs. Wij gaan over nog iets belangrijkers, namelijk: het bevorderen van kansengelijkheid in de samenleving. GroenLinks vindt het heel belangrijk dat we alles in en om het onderwijs zo organiseren dat de kansen voor onze kinderen en jongeren zo gelijk mogelijk zijn. Waar jouw wieg of die van je ouders ook stond, of je een beperking hebt of niet: elk kind moet zich goed kunnen ontwikkelen.

De jeugd heeft de toekomst

Elk kind verdient een goede start, in een gezonde omgeving en met onderwijs dat talenten ontwikkelt. Kinderen moeten kunnen ontdekken wat zijn of haar dromen zijn. Ze moeten kennis kunnen maken met sport en cultuur. Dit mag nooit afhankelijk zijn van de dikte van de portemonnee van ouders; ruimhartig armoedebelief is daarom een voorwaarde.

- We ondersteunen scholen en ouders met het laten **ontwikkelen van kinderen**. Dat betekent niet alleen goede kinderopvang en gezonde schoolgebouwen, maar ook ruim aanbod van sport en cultuur, kennismaking met techniek en anti-pestbeleid. Juist met het lerarentekort is het van belang om alle kinderen niet alleen in, maar ook buiten de klas kennis te laten maken met hun talenten.
- GroenLinks wil **investeren in de jeugd**: jongeren de ruimte geven, met voldoende en afwisselende en uitdagende speeltuinen en sportvoorzieningen, dicht in de eigen buurt en verder weg, in de recreatiegebieden.
- De komende jaren loopt het aantal leerlingen in het basisonderwijs fors terug. Vooral het bestaansrecht van scholen in kleine kernen komt hierdoor onder druk te staan. GroenLinks wil dat het openbaar en bijzonder onderwijs samenwerken om ervoor te zorgen dat **in elke kern een school** voor het basisonderwijs blijft.
- We blijven in contact met de scholen en besturen om gezamenlijk **het lerarentekort** aan te pakken, onder meer door een prettig woon-werkklimaat te bieden.
- We onderzoeken hoe de gemeente het **schoolzwemmen** nog meer kan bevorderen dan alleen door financiering van het vervoer van school naar het zwembad.
- De gemeente steunt ook projecten die de sociale cohesie in de buurt rondom scholen vergroten, zoals de **vreedzame wijk** en de **vreedzame school**.

Ongelijk investeren voor meer gelijkheid

Onderwijs is niet dé oplossing voor de kansenongelijkheid in onze samenleving. Een samenhangende benadering op alle levensgebieden is noodzakelijk. Dus ook: goede zorg, armoedebestrijding en andere maatregelen.

- We durven ongelijk te investeren om ongelijke kansen aan te pakken. Dat wil zeggen: scholen met grotere achterstandspopulaties kunnen **een extra bekostiging** vanuit de gemeente krijgen.
- Om ieder kind gelijke kansen te bieden, moet elk kind ook met gelijke kansen starten. We zetten in op een **betere verbinding** van kinderopvang naar basisscholen, en maken voorschoolse educatie gratis voor ouders met een kleine beurs, of voor ouders van wie het kind een indicatie van het consultatiebureau krijgt.
- Scholen met veel gezinnen die in armoede leven kunnen van het **Jeugdeducatiefonds** lid worden. Zo kunnen ze zelf inzetten op ondersteuning van deze kinderen.
- Uit onderzoek van de Onderwijsraad blijkt dat alle kinderen baat hebben bij een **later definitief schooladvies**. We stimuleren scholen met extra middelen om hier een eerste stap in te durven zetten en brede brugklassen op te zetten.
- We willen dat geen jongere voortijdig afhaakt: iedereen die leerplichtig is, zit op school of volgt een leerwerktraject. Kinderen en jongeren die kwetsbaar zijn, krijgen **onderwijs en/of zorg op maat** en worden, indien nodig, ook na hun 18^e begeleid.
- Studenten die niet kunnen bijverdienen naast hun studie vanwege hun beperking hebben recht op een **Individuele Studietoelage** van ongeveer 300 euro per maand. Haarlemmermeer blijft de maximale bijdrage betalen.
- We willen investeren in **Levenslang Leren**. Samen met het Regionaal Werkcentrum willen we mogelijkheden bieden om bij verlies van een baan een nieuwe opleiding te kunnen volgen.

Inclusief onderwijs: samen naar school!

Het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking stelt dat ook het onderwijs 'inclusief' moet zijn. Kinderen met en zonder beperking moeten naar dezelfde (buurt)school kunnen en daar, in een veilige omgeving, onderwijs krijgen dat aansluit bij hun individuele mogelijkheden.

Ieder kind is uniek en geen enkel kind is talentloos. Door een betere verbinding van zorg- en onderwijsmiddelen en uit te gaan van vertrouwen in plaats van controle, voorkomen we dat er kinderen thuis zitten. Dit betekent dat we eerst kijken wat er nodig is voor het kind, en daar het onderwijs- en zorgaanbod op afstemmen.

Je kunnen ontwikkelen is een recht, ook voor kinderen en jongeren met een beperking. Veel van hen krijgen echter een leerplichtontheffing, zodat voor hen alleen 'zorggeld' beschikbaar is. GroenLinks wil dat minder kinderen een leerplichtontheffing krijgen, waardoor ook voor deze kinderen 'onderwijsgeld' beschikbaar is dat ingezet kan worden voor hun ontwikkeling.

- GroenLinks wil dat in Haarlemmermeer in de komende jaren, naast de bestaande 'Samen naar school'-klas in Hoofddorp, nog **twee extra 'Samen naar school-klassen'** worden gestart. Ten minste één van deze klassen is bedoeld voor kinderen met een ernstige meervoudige beperking.
- We willen ruimhartig beleid voor **inclusief kwaliteitsonderwijs** met voldoende deskundigheid en handen in de klas. De gemeente onderzoekt daartoe samen met

lokale initiatiefnemers en de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind hoe de financiering van deze klassen structureel kan worden geregeld.

- We stimuleren en helpen basisscholen om aandacht te geven aan **diversiteit en inclusiviteit** in de samenleving.
- Bij de bouw van schoolgebouwen kijken we nadrukkelijk naar de *Total Cost of Ownership*, zodat bijvoorbeeld investeringen in duurzaamheid makkelijker te verantwoorden zijn.

7. GROEN IN EN OM ONZE WONINGEN EN KERNEN

Een fijne woning is belangrijk. Maar minstens net zo belangrijk is: een fraaie woonomgeving. Groen, en schoon, met zoveel mogelijk behoud van het mooie en open polderlandschap. Een natuurlijke omgeving, waar het goed toeven is, en mensen in de buurt de ontspanning kunnen vinden die ze zoeken en nodig hebben. In Haarlemmermeer was de openbare ruimte te lang een ondergeschoven kindje, met te veel aandacht voor stenen en asfalt in plaats van voor groen en de menselijke maat. Dat moet veranderen.

Een groene gemeente is prettig om in te wonen en energiebewust. Groen levert een belangrijke bijdrage aan onze gezondheid. In groen kun je bewegen, sociale contacten opdoen of juist tot rust komen. Groen verbetert de leefbaarheid, draagt bij aan een goed woon- en vestigingsklimaat, en kan bijdragen aan de oplossing van klimaat- en vele andere milieuproblemen. Kortom: groen heeft een enorme maatschappelijke waarde.

GroenLinks wil Haarlemmermeer als **voorbeeldgemeente** gaan positioneren. Van betegelde tuinen naar groene oases, van overmatige autogebruik naar elektrische scooters, van vliegen naar treinen. Kortom: op allerlei manieren 'groen gedrag' stimuleren.

Wat gaan we daarvoor allemaal doen?

- Er komt in alle woonkernen en bij scholen voldoende groene buiten(speel)ruimte, met daarbij ook **'ruigere' stukken**.
- Groenvoorzieningen buiten de woonkernen worden **beter bereikbaar** met het OV.
- We willen continue aandacht voor **educatie** op het gebied van natuur, milieu en boerderij (voedsel). Om dit op alle scholen mogelijk te maken blijft de gemeente het natuur- en milieu-educatiecentrum financieel en praktisch ondersteunen.
- Er komen voor 2025 twee **geboortebossen**. Daarmee lost de gemeente de belofte in die gedaan is aan de **eigen jonge inwoners** tijdens de **Nederlandse KinderKlimaatTop** die in 2019 voor het eerst werd gehouden, en wel in onze eigen gemeente.
- Op scholen, en in woonwijken komen meer mogelijkheden om een **moestuin** te onderhouden, eventueel tijdelijk op braakliggend terrein.
- Er komen een of meer **productiemoestuinen** in onze gemeente. In deze moestuinen werken ook mensen die niet op een reguliere werkplek terecht kunnen.
- Buurtbewoners die hun straat of buurt willen **vergroenen**, krijgen onze hulp.
- Er komt een nieuw initiatief voor **de 'Duurzaamste Straat van Haarlemmermeer'**.
- Het **'Groenste Idee van Haarlemmermeer'** wordt voortgezet.
- We willen een **natuurmarketingcampagne** om meer bewustwording te creëren voor het belang van 'een groen leven'.
- Lokale boeren worden aangemoedigd hun bedrijven open te stellen voor educatieve doeleinden, of als **zorgboerderij**.
- De gemeente stimuleert en faciliteert dat **lokaal geproduceerde landbouwproducten** ook lokaal te koop kunnen worden aangeboden.
- De gemeente geeft het goede voorbeeld door in haar inkoopvoorwaarden lokale en biologische productie **voorrang** te geven.

- De Groene Buffer (**Houtrakpolder**) moet behouden blijven en een permanent groene bestemming krijgen, die past naast/binnen het recreatiegebied en het aangelegde Groene Schip. Uitbreiding van de haven van Amsterdam op grondgebied van Haarlemmermeer is niet mogelijk.
- **Park21** moet een park worden dat in eerste instantie bijdraagt aan de groenbehoefte van de eigen inwoners van Haarlemmermeer (en de regio daaromheen).

Biodiversiteit

Helaas is het in ons land zeer slecht gesteld met de biodiversiteit. Diverse indicatoren staan al een tijdje op rood, variërend van stikstof tot bodemvruchtbaarheid. GroenLinks geeft een divers dieren- en plantenleven in balans daarom prioriteit. Biodiversiteit zorgt voor schone lucht, zoet water, een goede bodemkwaliteit, bestuiving van gewassen, het bestrijdt de klimaatverandering en vermindert de kans op natuurrampen. Bij het beheer van parken, bermen, oevers en waterwegen en de afgifte van vergunningen voor activiteiten in parken en recreatiegebieden denken we om de vogels, zoogdieren, insecten en plantensoorten.

- Er komt een ambitieuze en gemeentelijke **nota biodiversiteit**, waarmee Haarlemmermeer een van de koplopers in Nederland wordt.
- We stimuleren de eigen inwoners met voorlichting en/of subsidie om eigen tuin en/of balkon te verwilderen en **insectvriendelijk** te maken.
- Bomen en struiken zorgen voor biodiversiteit en verkoeling en dragen bij aan klimaatadaptatie. De gemeente stimuleert daarom de aanplant van een **klimaatbos** en **voedseltuinen/bossen**, het liefst zoveel mogelijk op basis van initiatieven uit de samenleving. Als de gemeente een boom kapt, planten we er twee terug. We streven naar minimaal 1.000 nieuw geplante bomen per jaar.
- We willen een **Gemeentelijke Ecologische Hoofdstructuur** (helpen) aanleggen om versnippering van leefgebieden van flora en fauna tegen te gaan en barrières in deze hoofdstructuur op korte termijn op te heffen. Zo geven we ruimte aan levensvatbare populaties van soorten, zodat deze niet door inteelt uitsterven.
- Het **beheer van de buitenruimte** is ecologisch, en er wordt actief ingezet op beleid dat goed is voor bestuivende insecten zoals bijen en vlinders.
- Bij nieuwbouw geldt: we bouwen **natuurvriendelijk en -inclusief**, dus inclusief bijvoorbeeld broed- of verblijfplekken voor fauna. Ook willen we zogeheten 'bruine daken' toestaan.
- Met de **woningbouwverenigingen** maken we prestatieafspraken over **biodiversiteit, natuurvriendelijk en -inclusief bouwen en ecologisch beheer** van de buitenruimte.
- In het **maaibeleid kiezen we voor natuur**. Dat betekent: niet te vroeg maaien, maaien in stroken (niet alles tegelijk) en het maaisel afvoeren. Zo behouden insecten hun schuilplaatsen, hebben vogels meer tijd om te nestelen en kruiden meer kans om zich te ontwikkelen dan grassen. Het **afgevoerde maaisel** kunnen we deels als veevoer gebruiken, deels als biomassa, en deels composteren.
- We willen bloemen echt laten uitbloeien, en daarom **gefaseerd maaien**. Per maaibeurt moet 15 tot 33% blijven staan, ook bij de laatste maaibeurt van het

seizoen. Zo kunnen de planten zich uitzaaien en hebben insecten een beschutte overwinteringsplek.

- We leggen **nestvoorzieningen** aan, zoals nestkastjes en neststenen voor vogels. We beplanten zoveel mogelijk met inheemse soorten, omdat daar inheemse insecten en vogels op afkomen. We willen zorgen voor bloeiende en bloemrijke akkerranden en bermen, zodat de **groenbeleving** voor inwoners wordt vergroot.
- We willen dat bewoners weten welke vorm van groenonderhoud in hun buurt/wijk van toepassing is, plus **een uitleg** waarom voor een bepaalde vorm is gekozen.
- We werken aan een **Platform Groen**, waarbij inwoners een adviesorgaan kunnen vormen voor de gemeenteraad op het gebied van openbaar groen.
- Verdere vergroening is wenselijk rond gebouwen. Ook kunnen we **trottoirs meer open** maken, zodat het water sneller kan weglopen. Schoolpleinen kunnen we ook groener maken met speeltoestellen in een natuurlijke omgeving.
- In het gemeentelijk beleid blijven we vasthouden aan het verbod op het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen tegen onkruid. Ook gaan we in gesprek met agrariërs over **hoe onkruid ecologisch te bestrijden** en stimuleren we inwoners dit op een milieuvriendelijke manier te doen.
- We kunnen daken vergroenen met **sedum** (een combinatie van vetplanten en inheemse kruiden). Sedum heeft een water- en temperatuurregulerende werking. In de winter houdt het een deel van het water vast en in de zomer heeft het een verkoelend effect. Dit kunnen we bevorderen op openbare en commerciële gebouwen en koop- en huurwoningen.
- De **polderecoloog** krijgt verregaande bevoegdheden om gemeentelijk beleid te toetsen op gevolgen voor de biodiversiteit.
- We geven meer ruimte aan de **inwoners en vrijwilligers** die zich willen inzetten voor de biodiversiteit en het groen in hun eigen leefomgeving, op weg naar zelfbeheer.
- We werken aan '**exotenbeleid**', om de overlast van de halsbandparkiet, Japanse Duizendknoop en Amerikaanse rivierkreeft beter in de hand te kunnen houden.

Afvalbeleid: op naar de 30 kilo

We hebben een groot gemeenschappelijk probleem in Haarlemmermeer: afval. Elk huishouden produceert zo'n 200 kilo restafval. Een probleem voor ons milieu: door het te verbranden gaat onze luchtkwaliteit achteruit, het komt regelmatig in de oceaan of de natuur en de verwerking ervan kost veel geld. De landelijke overheid heeft daarom van gemeenten geëist dat in 2020 de hoeveelheid restafval per huishouden nog maar 100 kilo mag zijn, en in 2025 zelfs nog maar 30 kilo. Een eerlijker en groener afvalbeleid is dus nodig.

- We zetten daarom vol in op **afvalscheiding**, door zowel consument als bedrijfsleven. Zo kunnen we afval niet alleen vaker gebruiken als grondstof voor nieuwe producten, het leidt ook tot lagere verwerkingskosten, en zo een voordeel voor onze inwoners. Wie veel restafval binnenbrengt betaalt daarvoor meer dan wie het afvalt netjes scheidt.

- We doen er daarnaast alles aan om de parken, plantsoenen en de bermen schoon te houden van zwerfafval. Wie iets vervuilt, ruimt het zelf op, volgens het principe '**de vervuiler betaalt**'.
- We werken aan een **zo eenduidig mogelijk inzamelsysteem**, zodat betere regulering in de gehele gemeente mogelijk is. 'Onbeperkt' afval gooien in ondergrondse containers gaan we tegen.
- We gaan door met onze inzet voor de '**ja/ja**'-sticker, waarmee we veel onnodig papierafval kunnen voorkomen.
- We zetten in op een innovatieve (spel)aanpak (**serious game**) om bewustwording van het afvalprobleem te vergroten en afval daadwerkelijk te verminderen. Onderdeel daarvan is een fictief of reëel bedrag (**wijkbesparingsbudget**) dat we op wijk-, kern- of vuilniswagenrouteniveau ter beschikking stellen bij gerealiseerde besparingen. Met die bedragen kunnen we dan wijkverbeteringsactiviteiten financieren.
- We zetten in op meer **circulaire productie**. De milieustraat krijgt grote volumes nog prima bruikbare materialen aangeleverd, die lang niet altijd een tweede leven krijgen (*urban mining*). We willen dit aanpakken met bijvoorbeeld een **circulairloket** aan de milieustraat waar verenigingen en burgers bestellingen mogen doen voor herbruikbaar materiaal zoals hardhout, natuursteen en gereedschap.

Agrarische verduurzaming

Op het gebied van de landbouw gaat onze aandacht uit naar de bodemvruchtbaarheid, chemische bestrijdingsmiddelen terugdringen, de monocultuur doorbreken door meer soorten producten voor de lokale markt te telen en het inzaaien van akkerranden met een inheems kruiden- en bloemenmengsel. Ook bij de aankoop van streekproducten heeft de gemeente een voorbeeldfunctie.

- We willen ruimte ter beschikking stellen voor **voedselcoöperaties**, waar inwoners zelf geproduceerd kwaliteitsvoedsel handen en voeten kunnen geven, al dan niet samen met lokale boeren en markten.
- **Duurzaam opererende boeren** verdienen meer steun en ruimte.

Schone Lucht

Schone lucht inademen is helaas niet meer vanzelfsprekend in Haarlemmermeer, vanwege alle uitstoot door de luchthaven, het havenbedrijf Amsterdam en de vele verkeersaders in de gemeente. Dit leidt te vaak tot longklachten en te vroeg overlijden. We willen de komende jaren dan ook meer werk maken van schone lucht.

- Haarlemmermeer ondertekent het **Schone Luchtakkoord**.
- We onderzoeken maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. De instelling van een **milieuzone** voor het verkeer is daarbij nadrukkelijk een overweging.
- We gaan, in navolging van een gemeente als Amsterdam, onderzoeken welke mogelijkheden we hebben om **zelf de luchtkwaliteit te gaan meten**.

8. EEN DUURZAME LUCHTHAVEN, MET MEER TREINEN EN MINDER VLIEGEN

GroenLinks wil dat Haarlemmermeer zich inzet voor een kansrijke nieuwe toekomst voor de luchthaven Schiphol. Voor een Schiphol dat in balans is met de omgeving en waarbij we de overlast monitoren en waar wordt gehandhaafd als dat nodig is. Voor een toekomst waarin Schiphol zich ontwikkelt tot hub voor internationaal treinverkeer, voor zowel personen als goederen, met als uitgangspunt: meer treinen en minder vliegen. Voor de doorontwikkeling van Schiphol tot een schoner, stiller, gezonder internationaal verkeersknooppunt dat nieuwe werkgelegenheid biedt in een duurzame, klimaatneutrale economie.

Al decennialang hangt de koers van onze gemeente samen met de aanwezigheid van de luchthaven. Dit heeft ons veel gebracht in banen en welvaart. Maar steeds duidelijker wordt ook hoeveel dit onze inwoners heeft gekost: ze betalen mee met hun nachtrust, hun gezondheid en het inleveren van kwaliteit van hun leefomgeving. Zo is de luchtkwaliteit hier slecht en blijken er grote gezondheidsrisico's verbonden aan de (ultra)fijnstof die vliegtuigen en al het verkeer eromheen uitstoten. De geluidscontouren van Schiphol belemmeren de woningbouw in de regio, terwijl de woningnood groot is. En: ook de luchtvaart zal meer moeten bijdragen aan de urgente opdracht de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad. Voor Haarlemmermeer, waar de gezondheidsissues, het ruimtebeslag en de veiligheid zo'n impact hebben, kan er slechts één uitkomst zijn: het aantal vluchten op Schiphol moet drastisch omlaag.

GroenLinks is een partij met een realistische, creatieve en optimistische blik op de wereld. Wij zien ernstige problemen en grote uitdagingen. Maar we zien juist ook veel nieuwe kansen. Kansen die (ook) samenhangen met een eerlijk, transparant en open debat over de toekomst van de luchtvaart in ons land, en die van Schiphol in onze gemeente. We zien kansen om onze economie te hervormen en weerbaarder te maken. We zien kansen voor nieuwe werkgelegenheid en meer woningen. Met meer treinen en minder vluchten. Kansen voor een nieuw en beter Schiphol: schoner, stiller, gezonder en duurzamer.

Op weg naar een duurzame circulaire economie, met meer treinen en minder vliegen

In de coronapandemie was het letterlijk stil in onze gemeente, veel inwoners merkten toen pas hoeveel geluid hier dag en nacht is. Ook de economie viel stil. Nergens in ons land waren de economische gevolgen ernstiger dan hier. Het gaat daarbij om banen van onze inwoners, en daarmee om hun bestaanszekerheid en toekomst. Het gaat ook om het huishoudboekje van de gemeente zelf. Vele miljoenen aan inkomsten uit toerisme en horeca vielen weg en het is de vraag of zich dit helemaal zal herstellen. De nauwe verwevenheid van onze gemeente met die van de luchtvaart blijkt nu een bedreiging, maar biedt ook nieuwe kansen. Kansen die wij vooral zien in een **duurzame herontwikkeling van luchthaven Schiphol**.

- We willen dat Schiphol vernieuwt en verduurzaamt. We willen de **schoonste, meest duurzame luchthaven** ter wereld, wat innovatie en het leef- en werkklimaat in de gemeente ten goede komt en de lucht- en geluidskwaliteit verbetert.
- Door te investeren in een **toekomstbestendig netwerk voor internationaal reizen per spoor** moet voor 'korte' afstanden een goed alternatief voor vliegen beschikbaar

komen, voor zowel inwoners als goederen. De gemeente pleit daarom actief voor **(trein)alternatieven** voor met name vluchten in Europa.

- De overgang naar een duurzame en toekomstbestendige luchthaven en dito regionale economie vraagt om **veel innovatie en arbeidskrachten**. Het biedt ook veel andere nieuwe kansen. De gemeente moet hier de **regie** in nemen en deze bedrijven, start-ups en andere initiatieven stimuleren en steunen.
- We werken mee aan de doortrekking van de **Noord-Zuidlijn** naar Hoofddorp om daarmee op Schiphol ruimte vrij te maken voor internationaal treinverkeer.
- De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor een terrein om goederen voor Schiphol en de **bloemenveiling meer per trein** te vervoeren.
- We denken graag mee aan ideeën om Schiphol om te vormen tot een hub met meer duurzame, innovatieve vormen van vervoer, zoals bijvoorbeeld **een hyperloop en een magneetzwefbaan (MagLev)**, mits dit de emissies aantoonbaar reduceert.

De gemeente als belangenbehartiger

GroenLinks wil dat het gemeentebestuur ook in het luchtvaartdossier meer dan nu de ruimte opzoekt en regie neemt. De gemeente gaat over veel zaken níet als het gaat om Schiphol. Maar over één ding gaan we wel degelijk: de belangen van onze inwoners in de meest brede zin van het woord. Het gemeentebestuur moet zich daarom voortdurend inspannen om in het Schipholdossier de belangen van de inwoners, in de breedste zin van het woord, zo goed mogelijk te behartigen, en niet alleen oog hebben voor de vermeende positieve economische effecten.

- We staan voor eerlijkheid: we laten ons **niet langer ‘Schiphollen’**. We willen rapporten die alle vervuiling en overlast bij omwonenden eerlijk meten en in kaart brengen, en dit eerlijk met de samenleving delen. Afspraak is afspraak, ook waar het Schiphol betreft. Eenzijdige overschrijdingen van de afspraken door Schiphol gaan we ferm tegen. Zo verbeteren we het leefklimaat van alle Haarlemmermeeders.
- We pleiten ook voor een werkelijk van de sector **onafhankelijk meldpunt** voor inwoners die hinder ondervinden van de luchthaven.
- **Omwonenden moeten volwaardig betrokken zijn bij de besluitvorming** rondom Schiphol.
- **We geloven in innovatie**, maar willen daarbij wel meteen concrete, niet-vrijblijvende doelen afspreken, en harde consequenties als die doelen niet gehaald worden. Zo verbeteren we het leefklimaat van alle Haarlemmermeeders.
- Bij geluid gaan we niet langer uit van berekenen, maar van **objectief en onafhankelijk meten**. Haarlemmermeer krijgt een burgermeetnet zodat inwoners zelf met professionele ondersteuning geluidsoverlast kunnen meten, net zoals dat gebeurt bij Rotterdam The Hague Airport. Samenwerking met de ontwikkelaars van de ExPlane app is daarbij een serieuze optie.
- Iedereen die in een huis woont dat na 2005 is gebouwd binnen de geluidscontouren, telt nu niet mee in de berekeningen van de geluidshinder. De gemeente streeft er actief naar dat **die fout wordt hersteld**.

- De gemeente koopt **geen aandelen** in de luchthaven, om een onafhankelijke positie te kunnen behouden. Bovendien willen we geen aandelen in de fossiele industrie.
- De overheid hoort inwoners in het kader van de volksgezondheid te beschermen en geen woningbouw toe te staan in gebieden waar die gezondheid aantoonbaar in het geding is. Daarom is GroenLinks tegen het zogeheten '**kettingbeding**' en kritisch op het bouwen van woningen in geluidgehinderde gebieden.
- De gemeente zoekt **actief samenwerking** met omliggende gemeenten om gezamenlijk de belangen van de inwoners te vertegenwoordigen.

Schiphol: lusten en lasten in balans

In het publieke debat over de luchthaven ging het tot voor kort vooral over de economische belangen van de luchthaven en de werkgelegenheid. Gezondheid, veiligheid, de uitstoot van CO₂ (13 megaton per jaar!) leken er minder toe te doen. GroenLinks Haarlemmermeer wil dat de lusten en lasten van de luchthaven zorgvuldiger in evenwicht worden gebracht.

- We willen dat de **gezondheidsnormen** van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) uitgangspunt worden van het gezondheidsbeleid rondom de luchthaven.
- De gemeente onderkent de voordelen van een **krimpscenario** voor Schiphol: lagere CO₂-uitstoot, minder geluidsoverlast, schonere lucht, meer ruimte om te bouwen, minder (ultra)fijnstof. We pleiten voor een nota die de gevolgen hiervan in een **maatschappelijke kosten- en batenanalyse** eerlijk in kaart brengt.
- De gemeente zet zich in om **nachtvluchten compleet te verbieden**. De nacht duurt daarbij voor ons **van 23.00 tot 07.00**.
- Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied voert **systeemtoezicht uit op Schiphol**. Veel toezicht- en handhavingstaken op het gebied van bouw, veiligheid en milieu worden door Schiphol zelf uitgevoerd. De gemeente Haarlemmermeer is sinds 2014 het bevoegd gezag in deze. We **evalueren dit systeemtoezicht** op Schiphol en kijken wat goed gaat en wat beter moet en zij hierover open naar onze inwoners.
- De gemeente zet zich in om **grondlawaaai tegen te gaan**, en pleit actief voor normen en handhaving op dit gebied.
- De gemeente verleent **geen medewerking** aan aanleg van of reservering voor een **tweede Kaagbaan**, of enig andere capaciteitsuitbreiding van de luchthaven.
- De gemeente verleent geen medewerking aan een eventuele **tweede terminal**.
- GroenLinks Haarlemmermeer wil de overlast van het vliegverkeer niet vergroten en niet verspreiden. Daarom zijn wij ook tegen de opening van **Lelystad Airport**.

9. WIJ GEVEN RUIM BAAN AAN SCHONE MOBILITEIT

Geen enkele grote gemeente in Nederland kent zoveel autobezit en -gebruik als Haarlemmermeer. De nadelen hiervan worden steeds duidelijker: gezondheidseffecten, ruimtebeslag, (ultra)fijnstof, files en een nog altijd groeiende CO₂-uitstoot. Zonder een integrale mobiliteitsvisie dreigt het verkeer in onze regio steeds vaker stil te staan.

Het mobiliteitsbeleid moet veel meer dan nu inzetten op schone en gezonde vormen van vervoer. Door meer te investeren in (snel)fietsverkeer, voetgangers en openbaar vervoer, verbeter je niet alleen de totale bereikbaarheid, maar zorg je ook voor schonere lucht. Fietspaden en wandelpaden moeten veilig zijn, ook voor weggebruikers op leeftijd en voor jonge weggebruikers. Belangrijke voorzieningen moeten een centrale plek krijgen midden in de kernen, en niet aan de rand worden geplaatst, zodat ze voor iedereen bereikbaar blijven.

Ruim baan voor voetgangers en fietsers

- Het **onderhoud** van fiets- en wandelpaden krijgt prioriteit. Een opknapbeurt is hard nodig.
- Voetgangers en fietsers krijgen **prioriteit** bij de inrichting van verkeersstromen.
- Bij verkeerslichten komt een voetganger- en **fietsvoorrangsbeleid**, zeker bij regen (met regensensoren).
- Er komen **veilige, snelle doorgaande hoofdfietsroutes**, waarop fietsers altijd voorrang hebben. Met name de fietsverbindingen vanuit alle kernen naar de luchthaven Schiphol worden sterk verbeterd.
- We stimuleren de verhuur van (OV-)fietsen en **fietsdeelprojecten**.
- Onderzocht wordt of er bij onze stations een **fietstransferium** kan komen. Bij zo'n fietstransferium kun je terecht voor de huur van allerlei soorten fietsen en fietsbenodigdheden, ook voor senioren of voor mensen met een beperking. Zo zorgen we dat iedereen op een schone en gezonde manier van het station naar eindbestemming kan komen. En ook: zo ontsluiten we onze toeristische routes.
- We breiden de (bewaakte en onbewaakte) **stallingsmogelijkheden** bij openbare voorzieningen, winkels, scholen, bushaltes en stations fors uit. Dit doen we ook voor bakfietsen, aangepaste fietsen en e-bikes bij winkels.
- Er komt een meldpunt '**Ruim baan voor de fiets**', waar inwoners suggesties kunnen doen voor verbetering van fietspaden en stallingsmogelijkheden.
- We richten bermen zoveel mogelijk '**vergevingsgezind**' in voor fietsers.
- **Brommers en scooters** gaan waar het kan van het fietspad af. Hierop gaan we ook handhaven.
- We volgen de Leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte voor **breedte van fietspaden**, waarbij we ook meer dan voorheen rekening houden met verschillende snelheden op het fietspad. We betrekken hier actief de BGH en Fietzersbond bij en leggen hun advies voor aan de gemeenteraad.
- Op doorgaande fietspaden moeten de zichtlijnen naar **minimaal 42 meter**.
- De gemeente zoekt het lokale bedrijfsleven en zorgverzekeraars op om **samen** te kijken hoe het fietsverkeer (nog) meer te stimuleren is.

- We weren **onderhoudsverkeer** (groenvoorziening, grasmaaiers, klusbussen) op de fietspaden in de spitstijden.
- Geef fietsers prioriteit in de **gladheidsbestrijding**.
- We werken verder aan **veilige fietsroutes** naar de PO-scholen en sportvoorzieningen zodat kinderen niet met de auto naar school en sport hoeven te worden gebracht.
- We willen dat iedereen **boodschappen op fietsafstand** kan doen. Daarom dragen we actief bij aan aantrekkelijke wijkwinkelcentra en gaan leegstand actief tegen door met de ontwikkelaars in gesprek te blijven over alle mogelijkheden.

Ruim baan voor het openbaar vervoer

- Waar mogelijk krijgt openbaar vervoer **voorrang in de doorstroming**.
- **Nieuwe wijken** krijgen vanaf het begin een hoogwaardige OV-ontsluiting. De kosten daarvan worden onderdeel van de planexploitatie.
- Alle kernen in de Haarlemmermeer en sociaal belangrijke voorzieningen moeten per (zoveel mogelijk regulier) OV bereikbaar zijn. Er komt voor 90% van de inwoners van de gemeente een OV-halte **binnen 800 meter** van de woning.
- Buurtbussen en belbussen blijven bestaan als aanvulling op het bestaande OV-systeem, maar **niet als vervanging** daarvan.
- Het openbaar vervoer is **goed toegankelijk en bereikbaar** voor bijzondere doelgroepen (ouderen, mensen met een handicap, kindervriendelijk).
- Er wordt in de planning van routes nadrukkelijk rekening gehouden met de bereikbaarheid van voorzieningen waar **veel ouderen** wonen/komen.
- Schiphol krijgt **een uitgebreid OV-knooppunt** voor goede regionale en nationale OV-verbindingen.
- Er komt (opnieuw) overleg met de NS om te kijken of Hoofddorp een **intercitystation** kan worden. We steunen de **herinrichting** van Station Hoofddorp tot een plek waar het beter verblijven is dan op dit moment, en die recht doet aan het belang ervan.
- Ook de stations Nieuw-Vennep en Halfweg-Zwanenburg ontwikkelen we verder tot **aantrekkelijke stationsgebieden (met fietstransferia)**.
- In regionaal verband spreken we met bedrijfsleven en onderwijs (en de gemeente als grote werkgever) over effectieve **spreidingsafspraken**, om spitsdruk te vermijden.

De auto is welkom, onder voorwaarden

- De gemeente gaat werken volgens het **STO(M)P-principe**: stappen, trappen, openbaar vervoer, *mobility as a service*, en pas als laatste: de privé auto.
- Er komt een **auto/OV-transferium** met een goede verbinding met Hoofddorp-centrum; Hoofddorp-centrum wordt zoveel mogelijk **autoluw** gemaakt.
- Alle woongebieden in de bebouwde kom worden ingericht als **15- of 30 km-gebied** en zoveel mogelijk als fietsstraat, waar de auto te gast is.
- Op de minimaal 30 km-wegen komen **2,5 meter brede vluchtheuvels** bij de oversteekplaatsen.
- In nieuwe woonwijken gaat de **parkeernorm omlaag** en worden fiets en voetganger uitgangspunt van de ruimtelijke inrichting.

- **Verkeersveiligheid** gaat altijd vóór autobereikbaarheid.
- Parkeren moet **minimaal kostendekkend** zijn, waarbij de gebruiker betaalt.
- **Parkeerbeleid** mag worden ingezet als effectief instrument om mobiliteits- en milieudoelstellingen te bereiken, en bereikbaarheid te garanderen.
- We gaan actief de parkeeroverlast tegen in buurten en wijken, door de **blauwe zones** waar mogelijk uit te breiden. We staan niet toe dat **Schiphol-reizigers** onbetaald parkeerruimte in onze gemeente innemen.
- De gemeente stimuleert de elektrische (deel)auto, door te zorgen voor **voldoende laadpalen** en voorrangsplekken op parkeerplaatsen.
- We werken aan **lokale en integrale verkeersplannen** voor de grotere kernen, zoals Nieuw-Vennep. Veiligheid en fietsbereikbaarheid moeten hierin prioriteit krijgen. We weren zoveel mogelijk het vrachtverkeer van gebieden waar ook voetgangers lopen (zoals op de Venneperweg) en werken hiervoor met ontheffingen.

10. TIJD VOOR VRIJE TIJD: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Een open gemeente is gebaat bij een omgeving waar het niet alleen goed werken en wonen is, maar ook fijn recreëren. Als er iets is wat de coronapandemie heeft duidelijk gemaakt, dan is dat het belang van de openbare buitenruimte om in te spelen, te sporten en te ontspannen. Voor GroenLinks staan daarom de recreatiemogelijkheden in de eigen omgeving centraal, voor iedereen, ongeacht leeftijd en eventuele beperking

In onze gemeente is ruimte voor creativiteit en cultuur

Wij houden van een bruisende culturele sector. Kunst verrijkt ons leven, stelt vragen bij vermeende zekerheden, en verbeeldt werelden die er niet zijn. Kunst en cultuur dragen bij aan een gemeente waar mensen graag wonen en bedrijven zich graag vestigen. We willen kunstenaars ook letterlijk de ruimte geven en meer aandacht voor cultuuronderwijs. We zijn trots op ons culturele erfgoed en zorgen daar goed voor.

- De gemeente biedt ruimhartige financiële en praktische ondersteuning voor **kunst- en cultuuronderwijs** op scholen.
- We denken na over een **jaarlijkse cultuurprijs** en een **gemeentelijk cultuurfestival**, waarbij ook nadrukkelijk nieuwkomers worden uitgenodigd.
- We zijn trots en zuinig op ons **lokale culturele erfgoed**, zoals de Stelling van Amsterdam, de sluisjes bij Halfweg, het oude cultuurlandschap en de historische boerderijen.
- We zorgen dat ook de gemeentelijke route langs het culturele erfgoed (**'Schakels aan de ketting'**) een prominente plek krijgt in ons toerismebeleid.
- **Gemeentelijke monumenten**, die eigendom van de gemeente zijn, kunnen alleen worden verkocht na toestemming van de gemeenteraad.
- We ondersteunen de **lokale musea** en bevorderen de samenwerking tussen deze musea en andere kunst- en cultuurinitiatieven.
- Leegstaande panden worden waar mogelijk beschikbaar gesteld als atelier-, repetitie- of expositieruimte; we zoeken naar vrijplaatsen, **broedplaatsen en 'rafelranden'** om vernieuwende kunst ruim baan te geven, zoals in leegstaande kassen in Rijsenhout.
- We werken meer samen met gemeenten om ons heen om ook de culturele rijkdom van de regio bij alle Haarlemmermeeders toegankelijk te maken en te houden.

Iedereen moet kunnen sporten en bewegen

Spel, sport, beweging en ontspanning zijn belangrijk voor ieder mens. Sport voorkomt bewegingsarmoede en gezondheidsproblemen. GroenLinks wil daarom breed de ruimte geven aan beweging, in de eigen omgeving, en voor iedereen, ongeacht leeftijd en eventuele beperking.

- We vinden dat het tijd wordt voor een **integrale visie op de sport- en recreatiegebieden** in de gemeente Haarlemmermeer, zeker gezien de grote hoeveelheid woningen die er in onze gemeente bij zullen komen.

- We zetten in op betaalbare en voor iedereen **toegankelijke sportmogelijkheden** in alle kernen. Sport-, spel- en recreatieve voorzieningen moeten op loop- en fietsafstand bereikbaar zijn.
- **Team Sportservice Haarlemmermeer** is het lokale sportloket voor de gemeente Haarlemmermeer en omstreken en informeert, adviseert en begeleidt inwoners op sportgebied. Sportservice zorgt dat sporten voor zoveel mogelijk inwoners mogelijk wordt, ook voor ouderen of mensen met een beperking. Daarom draaien we de voorgenomen bezuiniging op Team Sportservice helemaal terug.
- Mensen met een beperking sporten gemiddeld veel minder. Het gemeentelijke beleid moet erop gericht zijn dit verschil weg te nemen. Ons sport- en recreatiebeleid is **inclusief!**
- Culturele en sportieve voorzieningen zijn ook **toegankelijk voor lagere inkomens**.
- We **ondersteunen vrijwilligers** die zich inzetten voor hun sport- of hobbyvereniging.

We investeren in recreatie

- We investeren extra in het beheer en onderhoud van onze **recreatiegebieden en stadsparken**, omdat deze intensiever worden gebruikt dan waarop berekend is. Dit doen we zoveel mogelijk samen met het Recreatieschap Spaarnwoude.
- We kijken waar we meer **bankjes en picknicktafels** kunnen toevoegen, met name langs de Ringvaart, Hoofdvaart en Geniedijk, maar ook in onze recreatiegebieden.
- Aan 'onze' kant van de Ringvaart is het op (te) weinig plekken mogelijk een bootje **aan te meren**. We kijken waar we dit kunnen uitbreiden.
- We houden van een feestje, maar altijd met respect voor de burens. Dat betekent dat we beperkt **de ruimte aan festivals** geven, en daarbij zeker inzetten op verduurzaming op het gebied van bijvoorbeeld afval en energie.
- Alle festivals en evenementen in Haarlemmermeer worden verplicht om **geen plastic bekertjes** meer te gebruiken, of er statiegeld op te heffen.
- We zijn terughoudend met **het afsluiten van recreatiegebieden** voor onze inwoners ten behoeve van festivals.
- We onderzoeken hoe we alle festivals en evenementen **inclusiever** kunnen maken voor inwoners met een beperking.
- Bij de inrichting van **Park21** moeten recreatiemogelijkheden en bereikbaarheid (ook via OV) voor de eigen inwoners centraal staan. Een groot evenemententerrein past daar niet direct bij. We willen geen grote, betaalde publiekstrekkingen toevoegen die alleen zijn bedoeld om financiering van het park mogelijk te maken. Inrichting in samenwerking (co-creatie) met de huidige agrariërs heeft de voorkeur.
- We zorgen waar het kan voor een verbod op consumentenvuurwerk, en daarvoor in de plaats bieden we een aantal door de gemeente **verzorgde vuurwerkshows**.

Colofon

Uitgave november 2021

Contact bestuur:

Leo Mesman

mesmanleo51@gmail.com

Contact fractie:

Fractie Groenlinks

Postbus 250

2130 AG Hoofddorp

groenlinks@haarlemmermeer.nl

Meer informatie:

Website: <https://haarlemmermeer.groenlinks.nl>

Facebook: <https://www.facebook.com/GLHaarlemmermeer>

Twitter: <https://twitter.com/GroenLinksHLMR>

Instagram: <https://www.instagram.com/groenlinkshaarlemmermeer/>

LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/groenlinks-haarlemmermeer>